

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Oddělení praxe

Bakalářská práce

**ZMĚNY V ŽIVOTĚ SENIORŮ PŘICHÁZEJÍCÍCH
ZE SVÉHO DOMOVA DO DOMU S PEČOVATELSKOU
SLUŽBOU**

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Ehrlichová

Autor práce: Petra Jílková

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 4.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdávanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 1. dubna 2017

.....
Petra Jílková

Poděkování

Můj velký dík patří Mgr. Magdaleně Ehrlichové, vedoucí bakalářské práce, a to nejen za odborné rady, ale zejména za vstřícný přístup a metodické vedení.

Obsah

Úvod	6
1 Životní změny ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb	7
1.1 Životní změny ve stáří	7
1.1.1 Tělesné změny	7
1.1.2 Psychické změny.....	8
1.1.3 Změny v oblasti socializace.....	10
1.2 Změny potřeb ve stáří	11
2 Možnosti péče o seniory v ČR.....	13
2.1 Dřívější a současný model poskytování sociálních služeb	13
2.2 Péče o seniora v domácím prostředí	14
2.2.1 Péče rodiny	15
2.2.2 Využití terénních a ambulantních sociálních služeb v péči o seniora v domácím prostředí	16
2.3 Péče o seniora v pobytové službě	18
3 Pobyt seniora v domě s pečovatelskou službou	20
3.1 Poslání domu s pečovatelskou službou.....	20
3.1.1 Úkony poskytované v domě s pečovatelskou službou.....	21
3.1.2 Činnost sociálního pracovníka v domě s pečovatelskou službou	22
3.2 Důvody umístění seniorů v domě s pečovatelskou službou	23
3.3 Umístění seniora do domu s pečovatelskou službou	24

3.3.1	Přijetí seniora do domu s pečovatelskou službou	24
3.3.2	Změny v životě seniorů po přestěhování do domu s pečovatelskou službou	25
3.3.3	Proces adaptace na nové prostředí	27
4	Příklady z praxe	30
4.1	Případ z praxe č. 1 – pan Josef (vdovec – 67 let)	30
4.2	Případ z praxe č. 2 – paní Jarmila (vdova – 72 let)	33
4.3	Případ z praxe č. 3 (paní Silvie – 76 let).....	36
	Shrnutí	41
	Závěr	43
	Seznam použité literatury	44

Úvod

V rámci studia Teologické fakulty JU jsem ve třetím ročníku absolvovala praxi v domě s pečovatelskou službou, kde jsem získala přehled o možnostech pro seniory, kteří se již o sebe či o svou domácnost nezvládají postarat. Kromě cenných informací o domě s pečovatelskou službou a službách v něm poskytovaných jsem získala i jiný pohled na tato zařízení. Myslím si, že život v domě s pečovatelskou službou nabízí seniorům kvalitní bydlení na vysoké úrovni s velkým množstvím dostupných služeb, které jim velice usnadňují život. Kromě široké škály služeb pečovatelské služby je seniorům zajišťována i velká řada fakultativních služeb a také bohaté kulturní vyžití, což považují za velkou výhodu. Během této praxe jsem se setkávala se seniory a vyslechla mnoho životních příběhů. Zajímala jsem se o to, jaké důvody je vedli k tomu, aby se přestěhovali do domu s pečovatelskou službou, a jak se vlivem tohoto přestěhování změnil jejich život. A proto jsem si zvolila toto téma bakalářské práce.

Cílem mé bakalářské práce je tedy analyzovat důvody, které vedou seniory k odchodu do domu s pečovatelskou službou a charakterizovat změny v jejich životě, které tato skutečnost vyvolá. Tohoto cíle chci dosáhnout tak, že na základě odborné literatury zpracuji témata spojená se životními změnami seniorů ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb ve stáří, možnostmi péče o seniory a pobytem seniora v domě s pečovatelskou službou. Na základě těchto informací uvedu konkrétní individuální případy z praxe. Domnívám se, že tato práce může být užitečná tím, že přispěje k informovanosti seniorů o možnostech bydlení a využívání služeb v domech s pečovatelskou službou.

Práci jsem rozdělila do čtyř kapitol. První kapitola popisuje změny ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb. Do druhé kapitoly jsem zahrнула možnosti péče o seniory v České republice, kam jsem zařadila péči o seniora v domácím prostředí prostřednictvím péče rodiny, ale také využitím terénních a ambulantních služeb. Součástí této kapitoly je i péče o seniory v pobytové službě. Třetí kapitola, která je hlavní částí bakalářské práce, obsahuje informace ohledně pobytu seniorů v domě s pečovatelskou službou, posláním do domu s pečovatelskou službou, úkonech poskytovaných v tomto zařízení a činnosti sociálního pracovníka v domě s pečovatelskou službou. Důležitou částí této kapitoly jsou důvody, které vedou seniory k přestěhování do domu s pečovatelskou službou a charakteristika s tím souvisejících změn v životě. Součástí této kapitoly je i proces adaptace a individuální plánování. Ve čtvrté kapitole za pomoci vypracovaných příkladů z praxe vybraných seniorů v domě s pečovatelskou službou poukazují na různé důvody k odchodu seniorů do domu s pečovatelskou službou a změny v jejich životě, které tato skutečnost vyvolá.

Pro zpracování mé práce využívám zejména knihu Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních, jejíž autorkou je Eva Malíková, a knihu Vývojová psychologie od Marie Vágnerové.

1 Životní změny ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb

Stáří je závěrečnou etapou života člověka, která s sebou přináší na jedné straně pocit naplnění, svobody, nadhledu a moudrosti, ale na straně druhé také období kumulace nevyhnutelných ztrát spojených s úbytkem energie a nezbytnou proměnou osobnosti směřující ke svému konci.¹ Vzhledem ke zvyšování životního standardu se stále větší část populace dožívá pokročilého věku. Proto je potřeba na stáří nahlížet jako na nezanedbatelnou vývojovou etapu života, jež trvá relativně dlouhou dobu a zasluhuje si laskavou, důstojnou a ohleduplnou pozornost.² Světová zdravotnická organizace označuje počínající stáří neboli senescenci od 60 let věku člověka, vlastní stáří čili sénium od 75 let věku a věk nad 90 let označuje jako dlouhověkost neboli patriarchum.³ V této kapitole se pokusím charakterizovat životní změny ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb.

1.1 Životní změny ve stáří

Vágnerová dělí změny ve stáří na tělesné, psychické a změny v oblasti socializace.

„Reakce stárnoucího člověka na tyto změny a to, jakým způsobem se s nimi bude vyrovnávat, jsou ovlivněny hlavně jeho osobností, osobními zkušenostmi, výchovou, vzděláním, prostředím, ve kterém žije, reakcemi okolí a jeho možnostmi.“⁴

1.1.1 Tělesné změny

Ve stáří dochází k viditelným změnám zevnějšku člověka, které mají individuálně typický průběh. Starý člověk může nápadněji zhubnout či ztloustnout, shrbit se, stát se vrásčitým nebo mu zešediví vlasy. V souvislosti s těmito změnami jej společnost začne vnímat jako starce.⁵ Typickými obecnými projevy stárnutí jsou celkové snížení výkonnosti všech funkcí, atrofie a změny reakcí organismu na určitou zátěž. Mezi další tělesné změny ve stáří patří změny termoregulace, zhoršuje se funkce smyslových orgánů, dochází ke změnám v trávicím, oběhovém, respiračním a vylučovacím systému, projevují se metabolické změny a další.⁶ Venglářová uvádí fyziologické změny, jež se přímo odrážejí v chování seniorů. Jedná se o změny spánkového rytmu, které vedou ke spánku během dne a nočnímu neklidu, dále o sníženou chuť k jídlu, snížený pocit žízně, jehož následkem může být dehydratace, a též o poruchy soustředění a paměti, jež mohou vést k nedorozuměním s okolím.⁷

¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 299.

² Srov. BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, K. *Geriatrická problematika v pastorální péči*, s. 29-31.

³ Srov. ŠPATENKOVÁ, N. *Edukace seniorů*, s. 48-49.

⁴ MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 18.

⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 314-315.

⁶ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 19.

⁷ Srov. VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory*, s. 16.

V průběhu stárnutí dochází k sumarizaci nepříznivých vlivů, a proto přibývá nemocných lidí. Základním znakem nemocnosti ve stáří je polymorbidita, která se vyznačuje tím, že starý člověk trpí současně větším počtem onemocnění.⁸ Zhoršení zdravotního stavu seniorů snižuje jejich soběstačnost, což se projevuje neschopností vykonávat běžné činnosti v péči o svou osobu a domácnost, která vede až k bezmocnosti a závislosti na pomoci jiných lidí či k umístění do příslušné instituce.⁹

1.1.2 Psychické změny

Ve stáří dochází ke změně psychických funkcí, jež mohou být podmíněny biologicky či jsou důsledkem různých psychosociálních vlivů. Mezi biologicky podmíněné změny řadíme ty, které jsou pouhým projevem stáří, jako např. celková pomalost či obtíže v zapamatování a vybavování. Může se jednat i o změny, které vyvolal chorobný proces, a nelze je proto hodnotit jako důsledek stárnutí. Mezi psychosociálně podmíněné změny pak řadíme postupný pokles funkčních rezerv a zhoršení adaptačních schopností.¹⁰

Mezi tělesnými a psychickými změnami lze poukázat na určitou souvislost. Negativně prožívané tělesné změny se následně projevují psychickými změnami. Tato skutečnost platí i naopak.¹¹

1.1.2.1 Změny kognitivních funkcí

„Ve stáří dochází k nerovnoměrné proměně dílčích schopností i celkové struktury poznávacích procesů.“ Projevují se zejména ve funkcích, které slouží k zaznamenávání, ukládání a využívání informací. Významná je změna zpomalení poznávacích procesů a prodloužení reakčních časů. Následkem je prodloužení časového limitu potřebného ke zvládnutí úkonu. Pokles tempa u seniorů může být zapříčiněn i vědomě, jelikož si uvědomují, že nejsou schopni pracovat rychle, a tak záměrně volí pomalý, ale pečlivý přístup. K dalším významným změnám ve stáří patří zhoršování zrakových a sluchových funkcí, které jsou nezbytné pro orientaci v prostředí. Tuto skutečnost mohou zmírnit různé kompenzační pomůcky, jež seniorům pomohou v orientaci. Ty ale vyžadují větší zátěž pozornosti spojenou s únavou a emočními reakcemi se sklonem k afektivním výbuchům, úzkostem a depresím. Následkem pak může být, že se senioři izolují a rezignují na mnohé činnosti. Ve stáří dochází také k významnějším změnám v rozdělování a přenášení pozornosti, k úbytku paměťových kompetencí a obtížnosti učení. Nejnápadnější úbytek paměťových kompetencí je v oblasti epizodické paměti, která uchovává osobní zkušenosti a zážitky. Senioři si tyto informace vybavují pomaleji a jejich vzpomínky jsou méně přesné. Problémy s vybavováním osobních zážitků jsou obtížnější již po 55. roce života. Senioři často

⁸ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 312.

⁹ Srov. Tamtéž, s. 402-406.

¹⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, s. 450-451.

¹¹ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 21.

bývají zaměřeni do minulosti, která pro ně byla subjektivně uspokojivější a plná zážitků. V průběhu stáří také dochází k postupné proměně intelektových funkcí, jež je individuálně variabilní a závisí na mnoha biologických i sociálních faktorech, které je nutné posuzovat neodděleně, jelikož působí v určité interakci. Také uvažování seniorů mívá určité typické znaky. Zvyšuje se tendence k dogmatismu a odmítání nových způsobů uvažování a upřednostňování stereotypu.¹²

1.1.2.2 Změny emocionality a motivace

„Vývojové proměny emočního prožívání mohou mít různý průběh v závislosti na psychických, sociálních a somatických faktorech, které se sčítají a navzájem ovlivňují.“ Výzkum Laury Carstensenové, autorky teorie socioemocionální selektivity, naznačuje, že pocit bazální emoční pohody v období raného stáří může být dokonce vyšší než v době střední dospělosti, např. důsledkem opadnutí stresu ze zaměstnání. Negativní vliv na proměnu emocionality má kumulace ztrát a zátěží. V období pozdního stáří také klesá intenzita a frekvence emočních prožitků, zejména pozitivní emoce nejsou tak silné. Životními radostmi se stávají maličkosti, kterých si mladší lidé výrazně nevšimnou, ale senioři je ocení. Ve stáří dochází k celkovému zklidnění, které se projevuje nejen v emočním prožívání, ale zároveň se zvyšuje dráždivost na určité podněty, narůstá citová labilita a snižuje se odolnost vůči zátěži. V porozumění vlastním emocím hraje velkou roli celoživotní zkušenost. Senioři si dokáží přesněji uvědomovat své pocity i tu skutečnost, že se s nimi musí nějakým způsobem vyrovnat.¹³

1.1.2.3 Změny osobnostních vlastností

Většinou se jedná o plynulé a nenápadné změny osobnostních vlastností, které nemusí být jen důsledkem stárnutí. Lze je chápat jako reakci na novou životní situaci. I když je tak nelze vždy hodnotit, jsou považovány spíše za negativní. Zejména u mužů klesá s věkem extravertze. Nárůst introvertze může vést až k samotářství a izolaci. S rostoucím věkem rovněž klesá neurocitismus – nevyrovnanost a otevřenost novým zkušenostem. Rovněž se mění svědomitost, která může vést až k pedanterii.¹⁴ Nejúčinnější pomocí není tendence změnit osobnost seniorů, nýbrž usilovat o změnu podmínek či úpravu prostředí metodou zplnomocnění, která vychází z porozumění jejich životním podmínkám a vybízí je k řízení vlastního života s úsilím o celkovou emoční pohodu a minimalizaci pocitu vlastní závislosti.¹⁵

¹² VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 317-333.

¹³ Tamtéž, s. 334-339, 410-412.

¹⁴ Srov. Tamtéž, s. 347-349.

¹⁵ Srov. BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, K. *Geriatrická problematika v pastorální péči*, s. 39.

1.1.3 Změny v oblasti socializace

Za nejdůležitější změnu tohoto období je považován odchod do důchodu, který je spojený se ztrátou profesní role a s ní spojené společenské prestiže. Tato změna s sebou přináší riziko poklesu životní úrovně seniorů. Odchod do důchodu je považován za významný sociální mezník mezi dlouhým úsekem lidského života spojeným s profesní činností a neproduktivní ekonomickou závislostí na společnosti, která je spojena s omezenou možností do jejího dění zasahovat. Seniori jsou po odchodu do důchodu více izolováni a jejich život se často odehrává především ve vlastní rodině a teritoriu vlastního bytu a nejbližšího okolí, kde se dobře orientují a cítí se bezpečně. V souvislosti s tím se snižují požadavky na jejich sociální orientaci a společenské chování, v důsledku čehož může dojít až k jejich stagnaci a úpadku.¹⁶ Změna životní situace seniorů, která má za následek nutnost odejít z vlastní domácnosti, pak vyžaduje osvojení nových potřebných způsobů chování a nutnost respektovat pravidla, která si jinak seniori ve vlastní domácnosti určují sami. Následkem toho mohou přijmout pasivní roli člověka závislého na ostatních.¹⁷

Změny u seniorů se odráží také v prožívání a hodnocení citových vztahů s ostatními lidmi. Značný význam pro ně mají dlouhodobé a spolehlivé vazby. Ve stáří dochází k narůstání hodnot celkové jistoty a bezpečí, které právě tyto vazby mohou potvrzovat. Velmi důležité jsou vztahy s blízkými vrstevníky, které seniorům dodávají jistotu porozumění a pochopení. Vztahy k potomkům přináší jiné emoční uspokojení, kde přetrvává pocit odpovědnosti za další generaci. Seniori se v průběhu stáří potýkají s úbytkem přátel a vrstevníků, s úmrtím partnera a také v některých případech dochází k omezení kontaktu s rodinou.¹⁸ Tyto skutečnosti mají vliv na osamělost seniorů, kteří se s touto situací snaží vyrovnat různými způsoby. Náhradním společníkem pro ně může být zvíře, které je i prostředníkem k navazování nových sociálních kontaktů s jinými majiteli psů. Náhradní společnost seniorům nabízí také média.¹⁹

Ve stáří také dochází ke změně způsobu komunikace, kterou mohou narušovat percepční a paměťové změny související jednak s aktuální úrovní jazykových schopností, ale také se zachovanou úrovní inteligence. Mezi nápadnosti komunikace starších lidí patří nedoslýchavost, tendence opakovat sdělení, potíže v porozumění obsahu komunikace či pomalost, která nepředstavuje výrazný problém v kontaktu s vrstevníky, ale může mít za následek problémy s mladší generací, která nemá dostatek trpělivosti přizpůsobit se tomuto pomalejšímu tempu.²⁰

¹⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 350-355.

¹⁷ Srov. Tamtéž, s. 350-355.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 334-342.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 415-416.

²⁰ Srov. Tamtéž, s. 351-352.

1.2 Změny potřeb ve stáří

Lidské potřeby lze rozdělit na biologické, psychosociální a spirituální.²¹ Tvoří neoddělitelný celek, navzájem se doplňují a prolínají, a proto by měly být rovnoměrně uspokojovány.²²

V průběhu stáří dochází ke změnám osobního významu, zaměření a preferovanému způsobu uspokojování těchto potřeb. Pro stáří je charakteristický pokles potřeby nových podnětů a zkušeností i ochota akceptovat změny. Období stárnutí je u seniorů spojeno s větší koncentrací na sebe samé a na uspokojování vlastních potřeb, což vyplývá ze zhoršení fyzických i psychických kompetencí seniorů, ale i s vědomím ubývání jejich soběstačnosti.²³

Do biologických potřeb seniorů patří potřeba jídla a pití, vylučování, dýchání, odpočinku, hygieny, pohybu, zdraví, správné teploty, ale i fyzického kontaktu, tišení bolesti či smíchu a pláče. Pokud není některá z těchto potřeb uspokojena, odráží se tato skutečnost na zdraví seniorů a na jejich celkovém stavu.²⁴

Mezi psychosociální potřeby seniorů řadíme intenzivnější potřebu citové jistoty a bezpečí. Příčinou je pocit většího ohrožení. Uvědomují si ubývání svých sil a dříve samozřejmých schopností. Snižuje se jejich sebedůvěra a roste vědomí nutnosti přijmout pomoc. Starší lidé bývají opatrnější a mají větší potřebu vyhýbat se nepříjemnostem a nebezpečí. Velmi důležitá je v období stáří potřeba seberealizace, která souvisí s možností samostatného jednání. Pocit bezvýznamnosti může vést až k rezignaci a k pocitům méněcennosti. To může být kompenzováno zdůrazňováním minulých výkonů, které mohou být leckdy zidealizované. Seniori se těžce vyrovnávají se zhoršováním svých kompetencí. K uchování přijatelné sebeúcty přispívá uznání a ocenění od ostatních lidí. Potřeba seberealizace tak může být ve stáří uspokojována nepřímo, prostřednictvím blízkého člověka, jehož úspěchy jsou prožívány jako vlastní. Důležitá je pro ně být i symbolická autonomie, jež se může projevit prosazením vlastního rozhodnutí něčeho nevýznamného, např. možnost určit, kdy starý člověk vstane, kdy bude jíst apod. Další důležitou potřebou ve stáří je potřeba otevřené budoucnosti a naděje. Za přijatelnou budoucnost seniori považují zachování soběstačnosti a sebeúcty. Za významné se považuje přijetí nevyhnutelnosti vlastní smrti, radost z existencí zachovaných hodnot a vyrovnání se s nutností změny smyslu vlastního života.²⁵

Pro seniory je důležitý dostatek sociálních kontaktů, ale zároveň také dostatek prostoru pro své soukromí. Preferují kontakty se známými lidmi, které posilují jejich pocit jistoty, ale významný je pro ně pocit generační sounáležitosti a solidarity, který

²¹ Srov. MARTINEK, M. ed. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, s. 94-95.

²² Srov. ČORNANIČOVÁ, R. Kvalita života v seniu. In SYKOROVÁ, D. a O. CHYTIL, ed. *Autonomie ve stáří – strategie jejího zachování*, s. 143-153.

²³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 344.

²⁴ Srov. MARTINEK, M. ed. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, s. 94.

²⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 344-347, 413-414.

jim dává pocit pochopení pro problémy související se stářím. Roste u nich potřeba pozitivních podnětů, tj. vázanost na akceptaci a ocenění lidmi v nejbližším okolí. Pro seniory je důležitá též potřeba intimity, která má ale v období stáří jinou podobu, než měla dřív. Nejde o fyzický kontakt erotického charakteru, ale o pocit bezprostřední blízkosti, pochopení a sdílení různých událostí. V období pozdního stáří ji může naplňovat prožití posledních chvil s nejbližšími lidmi, vědomí vzájemné blízkosti i spirituálního sdílení.²⁶

Ve výčtu potřeb seniorů nelze opomenout důležitost uspokojování spirituálních potřeb, jelikož jsou právě pro tuto cílovou skupinu lidí považovány za velmi významné a nenahraditelné, a to nejen pro seniory věřící, ale i seniory bez náboženského vyznání. Seniorům, kteří jsou víře otevřeni, je důležité nabídnout možnost společné modlitby, účast na bohoslužbě či poskytnutí dalších svátostí. Mezi spirituální potřeby patří rozhovory a sdílení, jejichž cílem je podělit se o své starosti či emoce s někým dalším, dále rozhovor zaměřený na bilancování vlastního života, potřeba osobní blízkosti, kdy od osamělosti může pomoci také náboženská pospolitost při společných modlitbách. Důležitou potřebou na konci života je potřeba smíření s blízkými. Jedná se o důležitý krok, který je významný pro obě strany. Starý člověk má potřebu opustit pozemský život v klidu a pokoji a pozůstalí se tak mohou vyhnout pocitům viny, již může způsobit patologické prožívání úmrtí blízkého člověka. Další důležitou spirituální potřebou je potřeba užitečnosti a předání zkušenosti mladým generacím a zanechání odkazu.²⁷

²⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 344-347, 413-414.

²⁷ Srov. OPATRŇÝ, M. a M. LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce*, s. 48-51.

2 Možnosti péče o seniory v ČR

V této kapitole chci představit dřívější a současný model poskytování sociálních služeb seniorům. Následně se zaměřím na možnosti péče o seniory ve vlastní domácnosti, a to s pomocí péče rodiny, prostřednictvím terénních a ambulantních sociálních služeb. Na závěr kapitoly uvedu možnosti péče o seniory v pobytových zařízeních.

2.1 Dřívější a současný model poskytování sociálních služeb

Situace v oblasti poskytování služeb se v posledních letech výrazně změnila k lepšímu. Dřívější model poskytování pomoci seniorům byl postaven na zcela odlišných základech, než je tomu v současnosti. Na straně jedné existovaly rodiny, které se o své staré rodiče staraly a zajišťovaly jim potřebnou péči ve všech sférách potřeb. Pokud se ale rodina o seniory nedokázala, nebo dokonce nechtěla postarat, byli umístěni do jediné formy institucionální péče, státního domova důchodců a veškerou poskytovanou péči financoval stát. To mělo za následek rutinní skupinový systém péče bez hlubšího porozumění jednotlivým individuálním osobám, které mají své potřeby, pocity a vnímají, jak je o ně postaráno. Umisťování seniorů do státem dotované institucionální péče bylo obvyklým způsobem řešení jejich snížené soběstačnosti a často také řešením deficitu bydlení. Do domovů důchodců tak odcházeli i lidé soběstační a schopní dalšího bezproblémového samostatného života. Nebylo možné, aby pak senioři mohli pokračovat ve svém předchozím způsobu života, museli se tak plně přizpůsobit chodu a režimu v zařízení.²⁸

Tato situace se částečně změnila po roce 1989, ale výrazné proměny nastaly až od počátku roku 2007, kdy vešel v platnost zákon č. 108/2006, o sociálních službách (dále jen zákon o sociálních službách), kdy odpovědnost za sociální služby přešla z téměř výhradní pozice státu na jednotlivce, obce, kraje, občanské společnosti a stát. Každý z těchto uvedených účastníků má stanovené své povinnosti a vlastní díl odpovědnosti. Nastolením nových pravidel byl vytyčen směr od institucionalizace k deinstitucionalizaci a k integraci starých a nemocných osob, dále osob se zdravotním postižením, a to směrem do společnosti. Dále došlo k rozvinutí široké škály terénních a ambulantních služeb, které umožňují osobám v nepříznivé situaci setrvat v domácím prostředí. Senioři mohou využívat příspěvek na péči a kombinovat různé druhy sociálních služeb tak, aby mohli nadále setrvat ve svém přirozeném prostředí a mohli udržovat či zlepšovat svoji soběstačnost. Cílem sociálních služeb je podporovat vlastní aktivitu klientů, aby mohli některé činnosti provádět sami, byli co nejméně závislí a udržovali si tak svou soběstačnost, díky níž je zajištěna jejich lidská důstojnost.²⁹

V České republice se na zajištění pomoci seniorům podílí tři druhy sociálních služeb. V první řadě jde o sociální poradenství, jež poskytuje osobám potřebné

²⁸ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 29-30.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 30-34.

informace přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Je základní činností při poskytování všech druhů sociálních služeb. Dále se jedná o služby sociální péče, které napomáhají seniorům zajistit jejich psychickou a fyzickou soběstačnost. Vytyčit lze zejména pečovatelskou službu, osobní asistenci, centra denních služeb, denní stacionáře, týdenní stacionáře, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem a odlehčovací služby. V neposlední řadě jde o služby sociální prevence, které slouží k předcházení a zabraňování sociálnímu vyloučení seniorů. Zahrnují sociálně aktivizační služby a sociální rehabilitaci.³⁰

2.2 Péče o seniora v domácím prostředí

V této kapitole popíšeme péči o seniora v domácím prostředí péčí rodiny, ale také využitím terénních a ambulantních služeb. V domácnosti mohou bydlet seniori samostatně, s životním partnerem nebo s rodinou. Seniorům mohou kromě rodiny pomáhat také sousedé či přátelé.

Domácím prostředím rozumíme vlastní byt či dům seniora, společné bydlení v domácnosti s širší rodinou, ale také v bytech zvláštního určení, tedy v bytech domů s pečovatelskou službou. Tento prostor je pro staré lidi důvěrně známým místem, místem „provozování vlastní domácnosti“ a centrem volnočasových aktivit i přesto, že v něm může být riziko v podobě nevyhovujícího fyzického prostředí, dostupnosti sociálních služeb či nevyhovujících mezilidských vztahů. Přesto si staří lidé přejí vesměs dožít ve svém domácím prostředí, což závisí na řadě okolností, zejména na jejich zdravotním stavu a na jejich soběstačnosti.³¹

Dříve, než se budu věnovat péči o seniora v domácím prostředí péčí rodiny, ráda bych upozornila na to, že by se v bydlení seniorů měla odrážet určitá prozíravost na možná úskalí seniorského života. V nejideálnějším případě je bydlení seniorů včleňující, neizolované, neodlehlé, bezproblémově dostupné a garantující jistotu kontaktu nejen s rodinou a se sousedy, ale také s úřady a službami a s ošetrovatelskou agenturou. Dále by mělo být bezbariérové včetně bezproblémového pohybu mimo byt, aby i seniorům se špatnou pohyblivostí mohlo být umožněno účastnit se procházek, posezení na lavičce či zajištění základního nákupu. Bydlení by dále mělo být i bezpečné z hlediska úrazů, kriminality i možnosti dovolat se pomoci v případě nouze. Pro seniory ohrožené sníženou soběstačností je velmi důležité zachovat jejich osobní prostor, aby byl jejich život důstojný a smysluplný.³²

³⁰ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

³¹ Srov. SÝKOROVÁ, D. *Bydlení v kontextu chudoby a stáří*, s. 8, 23-24.

³² Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 311-314.

2.2.1 Péče rodiny

„Rodinná péče o staré lidi je jedním z nejméně frekventovaných modelů péče o seniory v současné společnosti.“ Její výhodou je emocionální péče, která je důležitou složkou v péči o starého člověka.³³

„Rodinu můžeme definovat jako společenství různých generací, které jsou si blízké bez ohledu na to, zda se jedná o manželský pár s dětmi, samostatně žijící jedince s dětmi nebo neoddané dvojice s dětmi. Členové rodiny zastávají společnou identitu v oblasti kulturně-společenských požadavků, představ a hodnot.“ Rodiny s dětmi patří po staletí mezi nejvýraznější formu společenství, jež prošla různými vývojovými stupni hospodářských a společenských změn. Přestože počet členů domácností se časem snižoval, klasický model společenství zůstal s malými obměnami zachován i v dnešní době. Ze sociologického hlediska se však v rodinných vztazích vytrácí závislost na prarodičích, kteří již nebydlí pohromadě se svými dětmi.³⁴

Z hlediska intenzity a naléhavosti potřeb rozlišujeme 3 stupně rodinné pomoci o seniory:

- **Podpůrná péče (subsidiary care)** – časově, fyzicky a psychicky méně náročná péče, kterou potřebuje prakticky každý starý člověk a která nevyžaduje společné bydlení – např. finanční podpora, zajištění oprav v domácnosti, doprovod k lékaři apod.
- **Neosobní péče (impersonal care)** – časově náročnější péče, která je pro opečovávanou osobu obtížněji postradatelná – souvisí s péčí o domácnost – úklid, vaření, praní apod.
- **Osobní péče (personal care)** – časově, psychicky nebo fyzicky velmi náročná péče spojená s intimní péčí o starého člověka, jež vyžaduje nepřetržitou přítomnost pečující osoby – osobní hygiena, podávání léků, zvedání, posazování apod.³⁵

Rodinnou péči nejčastěji zajišťuje manželský partner, partnerka anebo děti a jejich partneři. Časově, psychicky a fyzicky nejnáročnější péči o seniory zajišťují převážně ženy (manželky, dcery a snachy).³⁶ Péče probíhá v domácím prostředí pečovaného nebo v rodině pečovatele.³⁷

Rozlišujeme dva základní modely rodinného zázemí seniora, a to model funkční rodiny a model disfunkční rodiny. Funkční rodina pečuje o seniora nezprostředkovaně, se zájmem a utváří seniorovi bezpečné zázemí. Nejvýhodnější formou je rozložení péče o seniora mezi celou rodinu. Druhým typem funkční rodiny je rodina, která pečovat chce, ale nemůže, nebo to neumí. O seniora v tomto případě pečuje profesionální personál sociálního zařízení, nebo terénní přímá obslužná péče. Disfunkční rodině

³³ Srov. JEŘÁBEK, H. *Rodinná péče o staré lidi*, s. 12-17.

³⁴ Srov. ŠELNER, I. *Úloha rodiny v péči o seniory*, s. 13-17.

³⁵ Srov. JEŘÁBEK, H. *Rodinná péče o staré lidi*, s. 12.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 12-13.

³⁷ Srov. TRUHLÁŘOVÁ, Z., LEVICKÁ, J., A. VOSEČKOVÁ a E. MYDLÍKOVÁ. *Mezi láskou a povinností – péče očima pečovatelů*, s. 26-27.

k péči o seniora schází upřímný a opravdový zájem o seniora. Následkem je častý vznik rizika nespokojeného, nepřiměřeně kritického, depresivního a apatického geriatrického klienta. U seniorů z těchto rodin dochází k citovému strádání, pocitu nadbytečnosti a frustrace, což může vyústit až v celkový aktivizační útlum, negativismus a depresi.³⁸

Přestože senioři přijímají péči v rodině většinou pozitivně, může dojít i na jisté problémy. Z dlouhodobého hlediska vzniká mezi seniorem a pečujícím členem závislost, která se projevuje tehdy, pokud jedna strana odmítá spolupráci jiných členů rodiny nebo odmítá zapojení externích pracovníků mimo okruh rodiny. Dalším problémem je sociální izolace, nedostatečná sociální podpora a psychické či fyzické vypětí pečující osoby. Proto by měla společnost nabídnout rodině pomoc zejména tehdy, pokud musí rodina převzít péči neočekávaně.³⁹

V rámci rodinné péče je nutné se zmínit také o odlehčovacích službách, které poskytují pečujícím osobám možnost dočasně přerušit péči o seniory, ať už z důvodu zdravotních problémů na straně pečující osoby, či z důvodu nezbytného odpočinku.⁴⁰ Podle zákona o sociálních službách se jedná o terénní, ambulantní nebo pobytovou službu poskytovanou osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o něž je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí s cílem umožnit pečující fyzické osobě nezbytný odpočinek.⁴¹

2.2.2 Využití terénních a ambulantních sociálních služeb v péči o seniora v domácím prostředí

Tato kapitola představí pečovatelskou službu, osobní asistenci, ošetrovatelskou službu, centra denních služeb a denní stacionáře.

Z pohledu sociální politiky jsou terénní sociální služby spolu s ambulantními službami jednou z podpor neformální rodinné péče, které pečujícím rodinným příslušníkům umožňují skloubit pracovní a rodinný život s péčí o pečovaného.⁴²

2.2.2.1 Terénní služby

Terénními službami se dle zákona o sociálních službách rozumí služby, které jsou osobě poskytovány v jejím přirozeném sociálním prostředí. Zákon o sociálních službách chápe jako **přirozené sociální prostředí** rodinu a sociální vazby jedince, domácnost, sociální vztahy všech osob ve společné domácnosti a místo, kde se lidé vzdělávají, pracují

³⁸ Srov. BEKSOVÁ, K. *Geriatrická problematika v pastorální péči*, s. 48-49.

³⁹ Srov. ŠELNER, I. *Úloha rodiny v péči o seniory*, s. 17-18.

⁴⁰ Srov. VENGLÁŘOVÁ, M. *Problematické situace v péči o seniory*, s. 95.

⁴¹ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁴² Srov. TRUHLÁŘOVÁ, Z, LEVICKÁ, J., A. VOSEČKOVÁ a E. MYDLÍKOVÁ. *Mezi láskou a povinností – péče očima pečovatelů*, s. 47.

a realizují běžně své sociální aktivity.⁴³ V rámci terénních služeb rozlišujeme pečovatelskou službu, osobní asistenci a ošetrovatelskou službu.

Pečovatelská služba je terénní služba, kterou pečovatelé pomáhají nejen seniorům, ale i osobám zdravotně postiženým a někdy i rodinám s dětmi v péči o sebe a o domácnost.⁴⁴ Poskytuje se osobám, jež mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba zajišťuje pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti a zprostředkování kontaktu se společenským prostředím.⁴⁵

Osobní asistence je terénní služba určena především pro osoby se zdravotním postižením a pro seniory. Osobní asistenti se snaží o integraci jedinců do společnosti a pomáhají jim zvládnout péči o svou osobu.⁴⁶ Poskytuje se osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Kromě služeb, které zajišťuje pečovatelská služba, zprostředkovává osobní asistence navíc výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Na rozdíl od pečovatelské služby neposkytuje podmínky pro osobní hygienu a pomoc při zajištění stravy.⁴⁷

K zabezpečení zdravotních potřeb slouží **ošetrovatelská služba**, která je poskytovaná zdravotními sestrami v domácnosti seniora. Tento typ péče předepisuje lékař, je hrazena ze zdravotního pojištění a je omezena na max. 3 hodiny denně. Poskytuje se klientům, u nichž nelze péči zvládnout běžnými nezdravotnickými postupy a zároveň není nezbytné je hospitalizovat v nemocničním zařízení.⁴⁸

2.2.2.2 Ambulantní služby

Ambulantními službami se dle zákona o sociálních službách rozumí služby, za kterými osoba dochází nebo je dopravována do zařízení sociálních služeb, přičemž součástí těchto služeb není ubytování. Mezi ambulantní služby poskytované seniorům patří zejména centra denních služeb, denní stacionáře a některé činnosti pečovatelské služby.⁴⁹

Centra denních služeb jsou ambulantním typem služby pro osoby se sníženou soběstačností, které jsou doprovázeny do zařízení, kde je jim poskytována pomoc při řadě činností a jsou jim nabízeny sociálně terapeutické činnosti.⁵⁰ Tyto služby

⁴³ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁴⁴ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 45.

⁴⁵ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁴⁶ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 45.

⁴⁷ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁴⁸ Srov. TRUHLÁŘOVÁ, Z, LEVICKÁ, J., A. VOSEČKOVÁ a E. MYDLÍKOVÁ. *Mezi láskou a povinností – péče očima pečovatelů*, s. 49.

⁴⁹ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁵⁰ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 45.

se poskytují osobám, jež mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba zajišťuje pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.⁵¹

Denní stacionáře jsou ambulantním typem služby pro osoby se sníženou soběstačností, které jsou doprovázeny do zařízení, kde se provádějí aktivizační a sociálně terapeutické činnosti a kde je uživatelům poskytována komplexní péče v potřebném rozsahu.⁵² Jsou poskytované osobám, jež mají sníženou soběstačnost z důvodu věku nebo zdravotního postižení, a osobám s chronickým duševním onemocněním, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Služba zprostředkovává stejné služby jako centra denních služeb, ale navíc i pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, nezajišťuje však pomoc při zajištění stravy.⁵³

2.3 Péče o seniora v pobytové službě

Pokud již starý člověk není schopen samostatného bydlení ve svém domácím prostředí, nabízí se možnost pobytu ve vhodné instituci. Podle zákona o sociálních službách se za pobytové služby považují služby spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb. Patří sem sociální služby ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče, domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem.⁵⁴

Sociální služby ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče jsou poskytovány v nemocnicích, léčebnách dlouhodobě nemocných či v psychiatrických léčebnách. Služba je důležitou spojovací složkou mezi ukončenou zdravotní péčí a zahájením poskytování sociální služby.⁵⁵ Dle zákona o sociálních službách se jedná o pobytovou sociální službu určenou osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby, a nemohou být proto propuštěny ze zdravotnického zařízení lůžkové péče do doby, než jim je zabezpečena pomoc osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou nebo zajištěno poskytování terénních nebo ambulantních sociálních služeb anebo pobytových sociálních služeb v zařízeních sociálních služeb. Služba zajišťuje poskytování ubytování, stravy, pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu, pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, aktivizační

⁵¹ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁵² Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 45.

⁵³ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁵⁴ Tamtéž.

⁵⁵ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 46.

činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.⁵⁶

Domovy pro seniory jsou pobytovou službou s celoročním provozem určenou pro seniory se sníženou soběstačností a s potřebou pravidelné pomoci v komplexní péči.⁵⁷ Poskytují se osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Domovy pro seniory zajišťují stejné služby, jež jsou poskytovány ve zdravotnických zařízeních lůžkové péče.⁵⁸

Domovy se zvláštním režimem jsou taktéž pobytovou službou s celoročním provozem podobně jako domovy pro seniory. Odlišnost těchto zařízení spočívá ve vytvoření specifických podmínek zohledňujících zvláštní potřeby duševně nemocným osobám.⁵⁹ Domovy se zvláštním režimem zajišťují stejné služby, které jsou poskytovány v obou výše uvedených typech pobytových služeb.

⁵⁶ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁵⁷ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 45.

⁵⁸ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách.

⁵⁹ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 46.

3 Pobyť seniora v domě s pečovatelskou službou

Cílem mé práce je charakteristika důvodů, jež vedou seniory k přestěhování ze svého domova do domu s pečovatelskou službou, a změny v jejich životě, které tato skutečnost vyvolá. Proto do své práce zařazuji tuto kapitolu, kde nejprve charakterizují poslání domu s pečovatelskou službou. Součástí této kapitoly je přehled úkonů poskytovaných v domě s pečovatelskou službou, činnost sociálního pracovníka v domě s pečovatelskou službou, důvody k přestěhování seniorů do domu s pečovatelskou službou a změny v jejich životě, které tato skutečnost vyvolá.

3.1 Poslání domu s pečovatelskou službou

Hlavním cílem domu s pečovatelskou službou je zajištění bydlení pro osoby se sníženou soběstačností s případnou pomocí terénních a ambulantních služeb.⁶⁰

Byty v domech s pečovatelskou službou jsou přechodovým typem bydlení mezi běžným nájemním bytem a bydlením v pobytovém zařízení sociálních služeb. Užívání těchto bytů je upraveno nájemní smlouvou. Od běžného typu bydlení se liší zejména soustředěností bytů v jednom místě, což usnadňuje dostupnost sociálních služeb, a po určitou dobu trvalou přítomností pracovníka sociálních služeb, která uživatelům těchto bytů poskytuje pocit bezpečí a zároveň zachování jejich plné svobody.⁶¹ Jedná se o byty zvláštního určení pro bydlení občanů, kteří dosáhli důchodového věku rozhodného pro přiznání starobního důchodu, a zdravotně postižených občanů, kteří nejsou schopni si sami zajistit úkony v péči o svou domácnost nebo kteří pro svůj nepříznivý zdravotní stav potřebují péči druhé osoby. Pro přidělení bytu v domě s pečovatelskou službou je však nutná určitá míra soběstačnosti. V domech s pečovatelskou službou nemohou setrvávat občané, jejichž zdravotní stav vyžaduje hospitalizaci, nebo občané, jejichž chování by z důvodu duševní poruchy závažným způsobem narušovalo kolektivní soužití.⁶² Podrobné požadavky na upravenost bytů zvláštního určení stanoví vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb.

Personálem domu s pečovatelskou službou se rozumí vedoucí domu s pečovatelskou službou, sociální pracovníce, pracovníci v sociálních službách, pracovníce úklidu a pracovník údržby.

⁶⁰ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 140.

⁶¹ Srov. Tamtéž, s. 137.

⁶² Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim. *Domy s pečovatelskou službou* [online].

3.1.1 Úkony poskytované v domě s pečovatelskou službou

Přehled základních úkonů poskytovaných pečovatelskou službou je stanoven vyhláškou č. 505/2006 Sb., kterou se provádí zákon o sociálních službách.

Jedná se o tyto úkony:

- **Pomoc při zvládnání běžných úkonů péče o vlastní osobu** – zahrnuje pomoc a podporu při podávání jídla, pomoc při oblékání a svlékání včetně speciálních pomůcek, pomoc při prostorové orientaci, samostatném pohybu ve vnitřním prostoru a pomoc při přesunu na lůžko nebo vozík.
- **Pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu** – zahrnuje pomoc při úkonech osobní hygieny prostřednictvím koupele či sprchování na hygienickém středisku nebo koupele či sprchování v domácnosti, dále pomoc při základní péči o vlasy a nehty a pomoc při použití WC.
- **Poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy odpovídající věku, zásadám racionální výživy a potřebám dietního stravování** – zahrnuje dovoz nebo donášku jídla, pomoc při přípravě jídla a pití a přípravu a podávání jídla a pití.
- **Zajištění chodu domácnosti** – zahrnuje běžný úklid a údržbu domácnosti, údržbu domácích spotřebičů, pomoc při zajištění velkého úklidu domácnosti (např. sezónního úklidu nebo úklidu po malování), donášku vody, topení v kamnech včetně donášky a přípravy topiva, údržby topných zařízení, pochůzky (např. k vyzvednutí léků v lékárně nebo prodejně zdravotnických potřeb), zajištění malých, běžných i velkých nákupů a praní a žehlení osobního a ložního prádla na střediscích pečovatelské služby nebo v domácnosti seniora.
- **Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím** – zahrnuje doprovod dospělých (např. k lékaři, na úřady, na procházku).⁶³

V této souvislosti je nutné se zmínit také o tzv. **fakultativních službách**. Jedná se o služby, které dům s pečovatelskou službou poskytuje mimo rozsah těch služeb, jež jsou stanoveny zákonem v rámci registrované sociální služby. Jedná se o to, co zajišťuje uživatelům vyšší komfort. Tyto služby nemohou být hrazeny z příspěvků na péči, ale pouze z vlastních příjmů uživatelů. Jedná se např. o doprovod za osobními záležitostmi, údržba a čištění hrobů, telefonování na žádost uživatele, pedikúra, péče o zvíře a další. V praxi to znamená zajištění takových fakultativních služeb, které jsou poskytovatelé schopni poskytnout v rámci personálních možností, aniž by to bylo na úkor kvality povinně poskytovaných služeb.⁶⁴

⁶³ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 265-372.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 275.

3.1.2 Činnost sociálního pracovníka v domě s pečovatelskou službou

Sociální pracovník se poprvé setká se seniorem při zavádění pečovatelské služby v domácnosti seniora. Důležitým nástrojem v sociální práci se seniory je rozhovor, který je prostředkem k získání velkého množství informací. Dialog umožní zjistit vše, co se týká potřebnosti jednotlivých služeb, ale také vypovídá o rodinných vztazích a pomáhá zmapovat možnosti seniora postarat se o sebe. Někdy totiž senioři mají tendenci nadhodnocovat své schopnosti, jelikož se obávají radikálních změn, nebo mohou nereálně spoléhat na pomoc své rodiny.⁶⁵ Vhodná je úzká spolupráce s rodinou uživatele, jež je často další pečující osobou, a tak je vhodné, aby se tohoto setkání účastnila i rodina seniora. Zjištěná očekávání a cíle je nutné zaznamenat a vycházet z nich při uzavírání smlouvy.⁶⁶ Sociální pracovník je pro seniory a jejich rodiny nejenom průvodcem službami a prostředníkem k zajištění služeb, ale i zdrojem emoční podpory a ocenění.⁶⁷

Při jednání se zájemcem o službu umožňuje sociální pracovník prohlídku zařízení, doprovází jej a zodpovídá všechny dotazy související s poskytovanou sociální službou, podává informace o návaznosti dalších sociálních služeb, předkládá zájemci ceník poskytovaných služeb a seznam kontaktů na pracovníky v zařízení. Provádí edukaci o individuálním plánování a projednává se zájemcem návrh individuálního plánu. Pomáhá zájemci formulovat jeho osobní cíl. Vypracovává návrh smlouvy o poskytování sociální služby tak, aby co nejpřesněji odpovídal požadavkům žadatele, následně zajišťuje podpis smlouvy a organizačně zajišťuje přijetí nového klienta do zařízení.⁶⁸

Při přijetí seniora do domu s pečovatelskou službou je základem sociální práce vytvoření pocitu bezpečí a jistoty. Sociální pracovník pomáhá seniorům adaptovat se na změnu a integrovat se do nové sociální sítě. Přitom pamatuje na nutnost uchovat si kontinuitu a kvalitu jejich života, podporovat jejich zdraví. V mnoha případech je sociální pracovník jediným prostředníkem jejich kontaktu s vnějším prostředím, jeho prostřednictvím mohou senioři vyjadřovat svoji vůli a možnosti volby, byť jen drobných záležitostí každodenního života, posilovat i pocit kontroly nad svým vlastním životem.⁶⁹

Během pobytu klienta v zařízení dohlíží sociální pracovník na průběh adaptačního období, sleduje činnost klíčového pracovníka u klientů, kontroluje dokumentaci individuálního plánu a zjišťuje spokojenost klientů s realizací individuálního plánu a s kvalitou poskytované služby. Vede databázi klientů v zařízení, pomáhá jim vyřizovat žádosti o přiznání jednorázových příspěvků, příspěvku na péči nebo žádost o změnu stupně závislosti klienta a účastní se šetření k zajištění rozsahu jeho

⁶⁵ Srov. MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 164-172.

⁶⁶ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 250-254.

⁶⁷ Srov. MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 164-172.

⁶⁸ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 86-92.

⁶⁹ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 250-254.

nesoběstačnosti. Při přeložení klienta do pobytového sociálního zařízení vypracovává překladovou zprávu a předává ji klientovi nebo jiné osobě.⁷⁰

Sociální pracovník se v domě s pečovatelskou službou řídí platnými zákonnými normami, vnitřními organizačními normami a dodržuje Standardy kvality sociálních služeb a Etický kodex sociálních pracovníků České republiky. Respektuje práva klientů, spolupracuje s ostatními pracovníky v zařízení a s místními, oblastními a regionálními subjekty státní správy, samosprávy, orgány a organizacemi, jejichž oblastí zájmu je stejná cílová skupina uživatelů. Dále jedná s pověřeným zástupcem obce s rozšířenou působností. Sociální službu klientům poskytuje na vysoké odborné úrovni, vede příslušnou dokumentaci, provádí sociální poradenství, sleduje odborné poznatky v sociální oblasti a uplatňuje je při své práci a plně respektuje přání a požadavky klientů.⁷¹

3.2 Důvody umístění seniorů v domě s pečovatelskou službou

Jak jsem již uvedla v předchozí kapitole, bydlení v domě s pečovatelskou službou je určeno pro osoby, které nejsou schopné si zajistit úkony v péči o svou domácnost nebo které potřebují péči druhé osoby. Pro přidělení bytu v domě s pečovatelskou službou je však nutná určitá míra soběstačnosti. Setrvávat v domě s pečovatelskou službou proto nemohou občané, jejichž zdravotní stav vyžaduje hospitalizaci nebo jejichž chování by z důvodu duševní poruchy závažným způsobem narušovalo kolektivní soužití.⁷²

Důvodů k omezení soběstačnosti seniorů a následnému odchodu do domu s pečovatelskou službou může být několik.

Podle Matouška se k tomuto kroku rozhodují staří lidé buď dobrovolně, kdy z ekonomických či rodinných důvodů opouštějí své původní bydliště, volí menší byt v instituci, kde mají navíc k dispozici i služby, nebo jsou donuceni okolnostmi, zejména radikální změnou svého zdravotního stavu při současné nepřipravenosti přirozeného prostředí kompenzovat funkční ztráty a zajistit péči.⁷³

Haškovcová uvádí kromě zdravotních faktorů též faktory sociální. Zdravotní stav i zcela zdravých seniorů se může náhle dekompenzovat z důvodu snadné unavitelnosti či celkové slabosti, jehož důsledkem je především ztráta soběstačnosti, která znemožňuje samostatný život seniorů v jejich domácím prostředí.⁷⁴ Mezi sociální důvody odchodu do domu s pečovatelskou službou patří např. nevyhovující podmínky k bydlení, ztráta celoživotního partnera, osamělost nebo nezáměr, či dokonce týrání ze strany rodiny.

⁷⁰ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 86-92.

⁷¹ Srov. Tamtéž, s. 86-92.

⁷² Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim. *Domy s pečovatelskou službou* [online].

⁷³ Srov. MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*, s. 178.

⁷⁴ Srov. HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*, s. 251-252.

Hrozenká za další důvod odchodu do domu s pečovatelskou službou považuje samotu, ale také skutečnost, kdy se o své seniory obává jejich rodina.⁷⁵

Můj osobní názor je takový, že mimo výše citované důvody odchází senioři do domu s pečovatelskou službou také z finančních důvodů, jelikož režijní náklady za bydlení a energie by zejména samotně žijící senioři ze svých příjmů nebyli schopni uhradit, a to i vzhledem k nezanedbatelné finanční částce, kterou musí měsíčně vynaložit za dopláčení nezbytných léků.

3.3 Umístění seniora do domu s pečovatelskou službou

V této kapitole nejdříve popíši přijetí seniora do domu s pečovatelskou službou a charakterizuji změny v jeho životě po přestěhování. Následně se budu věnovat procesům, které pomáhají seniorům v adaptaci na nové prostředí domu s pečovatelskou službou.

3.3.1 Přijetí seniora do domu s pečovatelskou službou

O přijetí seniora do domu s pečovatelskou službou rozhoduje zřizovatel, jehož majetkem je dům s pečovatelskou službou. Zřizovatel má pro posuzování žadatelů zpracována kritéria, podle kterých žadatel obdrží určitý počet bodového ohodnocení. Hodnotí se zejména zdravotní stav žadatele, jeho věk, zda je již zavedena pečovatelská služba, zda je příjemcem příspěvku na péči a také jeho bytová situace. Ve výjimečných případech lze bodově zhodnotit i závažné rodinné důvody žadatele. Po vyhotovení usnesení o doporučení žadatele dochází k sepsání nájemní smlouvy. Čekací doba na přijetí do zařízení je různá a odvozuje se od výše uvedených skutečností. V současné době platí pravidlo, že poptávka převyšuje nabídku, a tak stále mnoho seniorů čeká na uvolnění bytu v domě s pečovatelskou službou.

Všechny služby v domě s pečovatelskou službou jsou podle zákona o sociálních službách poskytovány na smluvním principu, což garantuje jejich uživatelům uplatnění jejich svobodné vůle. Uzavřená smlouva tak umožňuje právo požadovat sjednaný rozsah služeb a její poskytovatel se zavazuje k jejich profesionálnímu poskytování. Smlouva musí být vytvořena cíleně, aby odpovídala v maximální možné míře stanovenému osobnímu cíli uživatele.⁷⁶ Defínováním cíle je uživatel veden k částečné spoluodpovědnosti za řešení své situace.⁷⁷

Smlouva o poskytování služeb obsahuje označení smluvních stran, druh sociální služby, rozsah činností a úkonů v rámci poskytování sociální služby, místo a čas poskytování sociální služby, výši úhrady a způsob jejího hrazení, ujednání o dodržování

⁷⁵ Srov. HROZENSKÁ, M. a kol. *Sociální práce so staršími ľudmi a jej teoreticko praktické východiska*, s. 83.

⁷⁶ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 66-67.

⁷⁷ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 250-254.

vnitřních pravidel, výpovědní důvody a lhůty a dobu platnosti smlouvy.⁷⁸ Součástí této smlouvy by měla být vnitřní pravidla pro poskytování pečovatelské služby s přesně stanoveným časem, četností a rozsahem, ujednání změn v poskytování služeb, platby za služby, informace o zabezpečení přístupu do domu, řešení krizových situací a kontaktní osoby. Součástí těchto pravidel by měl být i individuální plán, jemuž se podrobněji věnuji v závěru této kapitoly.⁷⁹

3.3.2 Změny v životě seniorů po přestěhování do domu s pečovatelskou službou

Přestože je pro seniory odchod do domu s pečovatelskou službou výsledkem jejich svobodného rozhodnutí, prochází senioři při přechodu do těchto zařízení velkou změnou dosavadního života a změnou životního stylu.⁸⁰

Jedná se o tyto změny:

- **změny v péči o vlastní osobu** – v domě s pečovatelskou službou jsou seniorům poskytovány služby v péči o vlastní osobu. Tyto služby mohou být seniorům poskytovány i v době před přestěhováním, pokud si senioři tyto služby od pečovatelské služby zajistí. I přestože mají senioři možnost využívat velké množství těchto služeb, které jsou v domě s pečovatelskou službou dostupnější proti předchozímu bydlišti, musí být v určité míře soběstační.
- **změny v zajištění chodu domácnosti** – v domě s pečovatelskou službou jsou seniorům poskytovány služby v péči o domácnost, které mohou též využívat i před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou. U seniorů po přestěhování do domu s pečovatelskou službou odpadá veškerá starost se zajištěním tepla, teplé vody a starosti s péčí o dům i zahradu. Tyto starosti pro ně mohly být velmi obtížné zvládnutelné.
- **změna prostředí** – před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou se senioři pohybovali ve známém prostředí svého bytu či domu, ke kterému měli spoustu vzpomínek a kde užívali své osobní věci, ke kterým měli vztah. Po přestěhování přichází o prostředí předchozího bydlení, někdy i obce či města a seznamují se s novým prostředím domu s pečovatelskou službou a s novým bytem.
- **změny v dostupnosti rodiny a přátel** – u seniorů přestěhovaných v domě s pečovatelskou službou dochází ke změně dostupnosti rodiny, která to do nového bydliště seniora může mít dál nebo naopak blíže. Dále dochází k tomu, že ve svém předchozím bydlišti zanechají přátele, se kterými se již nemají možnost stýkat. V domě s pečovatelskou službou však mohou navazovat nová přátelství. V některých případech dům s pečovatelskou službou již přátelé seniorů obývají, a proto to za nimi mohou mít blíže.

⁷⁸ Srov. MALÍKOVÁ, E. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*, s. 66-67.

⁷⁹ Srov. BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 241-242.

⁸⁰ Srov. HLAVÁČOVÁ, G. *Sociální práce*, s. 153-154.

- **změny v dostupnosti služeb** – po přestěhování seniorů do domu s pečovatelskou službou dochází k větší dostupnosti služeb jak v oblasti služeb pečovatelské služby, ale také v dostupnosti služeb zdravotní péče a infrastruktury obce či města. Zejména u seniorů, kteří dříve bydleli v obci, kde existovala malá nabídka služeb, se nyní zvýší možnosti užívat různé služby, které dříve užívat nemohli.
- **změny týkající se vpuštění osob do své domácnosti** – změny se také týkají vpuštění osob, zejména pracovníka v sociálních službách, do své domácnosti. Pracovníci sociálních služeb do domácností seniorů dochází za účelem poskytnutí služeb pečovatelské služby nejen v domech s pečovatelskou službou, ale také při využívání služeb pečovatelské služby před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou. Některým seniorům tato skutečnost může být nepříjemná a mohou ji považovat za vstup do svého soukromí. Některým seniorům tato skutečnost nevadí a naopak se na příchod pracovníka v sociálních službách těší, jelikož pro seniory může být zdrojem porozumění a vyslechnutí jejich obtíží.
- **změna ekonomické situace** – v některých případech u seniorů přestěhovaných do domu s pečovatelskou službou dochází ke zlepšení jejich ekonomické situace v souvislosti se sníženými náklady za provoz nevyhovujícího bydlení např. z důvodů velkých výdajů za prostorné bydlení nebo bydlení ve starých domech, kde se musí neustále topit. V jiných případech naopak dochází ke zhoršení jejich ekonomické situace po přestěhování do domu s pečovatelskou službou, jelikož pro ně mohou být úkony pečovatelské služby i samotné bydlení v domě s pečovatelskou službou drahé. Navíc v domě s pečovatelskou službou si většinou senioři připlatí i další služby, které ve svém předchozím bydlišti nevyužívali.
- **změna harmonogramu dne** – u seniorů v domě s pečovatelskou službou dochází ke změně harmonogramu dne. Tato skutečnost je dána zejména tím, že jim odpadá starost s péčí o dům, zahradu či velký byt, tudíž se mohou plně věnovat svým záležitostem a tím dochází ke změně harmonogramu dne. Na druhou stranu svůj čas přizpůsobují tomu, kdy do jejich domácnosti dochází personál domu s pečovatelskou službou za účelem poskytnutí služeb. V určitou dobu se proto musí pohybovat ve svém bytě domu s pečovatelskou službou, aby mohl pracovník v sociálních službách vykonat nasmlouvanou službu.
- **změny v oblasti volného času** – seniorům se v domě s pečovatelskou službou změní také množství volného času, který právě s odpadnutím starostí ohledně péče o domácnost přechodního bytu či domu získají navíc. Někteří senioři mohou větší množství volného času uvítat a věnovat se tak svým zálibám a koníčkům. Někteří senioři ale velké množství volného času mohou vnímat také negativně, nenacházejí v něm smysl a mohou se cítit osamocené.

- **změny v oblasti účasti na kulturním životě** – v domě s pečovatelskou službou se senioři mohou účastnit takových kulturních akcí, kterých by se ve svém předchozím bydlišti účastnit nemohli. Tuto situaci senioři mohou uvítat a na společenské akce se těšit. Seniorům, kteří se společenských akcí účastnit nechtějí a mají radši svůj klid, se může zdát, že je někdo do těchto akcí „nutí“, což pro ně může být naopak problém. Cílem poskytovaných sociálních služeb není seniory za každou cenu aktivizovat, ale pomoci jim, aby žili co nejvíce samostatně, spokojeně a po svém.⁸¹

Výše uvedené změny provází zkouška adaptačních schopností, které jsou ve stáří často omezené, provází ji řada obav, které mohou senioři pociťovat. Mezi tyto obavy patří pocit ztráty zázemí, narušení vlastní identity, nejistota, ale také ztráta orientace ve vlastním životě a prostředí. K zamezení těchto pocitů je vhodné seniorům poskytnout příležitost poznat nové prostředí. Průběh tohoto přechodu a první dojem z pobytu v něm má velký význam pro úspěšnou adaptaci, ale i na celkovou spokojenost se životem v tomto zařízení.⁸² Proto se budu v následující kapitole věnovat procesu adaptace seniorů na nové prostředí, při kterém se senioři přizpůsobují novému sociálnímu prostředí.

3.3.3 Proces adaptace na nové prostředí

Adaptace na instituci a změnu životního stylu je proces, který probíhá v několika fázích. Jeho průběh závisí na míře dobrovolnosti rozhodnutí k tomuto umístění. Adaptace na dobrovolný odchod do instituce bývá méně problematická. Začíná fází nejistoty a vytvářením nového stereotypu. V této fázi jsou senioři velmi přecitlivělí, snaží se srovnávat situaci, která byla v jejich domácím prostředí, se situací s přechodem do zařízení. V této fázi může dojít ke zhoršení již existujících potíží. Za důležité se považují pozitivní zkušenosti a příjemné zážitky, které vytváří jejich postoj k novému domovu. Ve druhé fázi dochází již k samotné adaptaci a k přijetí nového životního stylu. Odehrává se též smíření se ztrátou svého zázemí a dochází k vytvoření nového životního stereotypu.⁸³

Adaptace bývá snížena z různých příčin, např. z důvodu vyššího věku, zhoršeného zdravotního stavu, ze ztráty celoživotního partnera, života v izolaci nebo z nevyhnutelnosti institucionálního pobytu. Tyto životní změny, které starší člověk vnímá jako stresory, mohou být příčinou selhání adaptace.⁸⁴

V rámci adaptačního procesu můžeme sledovat tři cíle. Prvním je seznámení se s novým prostředím – s budovou, s osobami ve službě, s blízkostí dalších služeb, obchodů, nádraží apod. Dalším cílem je vytváření vztahů k dalším klientům v domě s pečovatelskou službou, ale také k pracovníkům, včetně pochopení hierarchie

⁸¹ SOBEK, J. Konec aktivizace. In *Adpontes: Vzdělávání pro sociální služby* [online].

⁸² Srov. HLAVÁČOVÁ, G. *Sociální práce*, s. 153-154.

⁸³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 422-424.

⁸⁴ Srov. HROZENSKÁ, M. a kol. *Sociální práce so staršími ľud'mi a jej teoreticko praktické východiska*, s. 83.

a kompetencí pracovníků. Posledním cílem je vytvoření pocitu sounáležitosti se službou. Konečná fáze adaptačního procesu může být různá, od splynutí se službou až po nepřijetí nových podmínek. V domech s pečovatelskou službou probíhá adaptační proces v oblasti zvykání si a respektování nových pravidel, sblížení a „vpuštění“ dalších osob do své domácnosti. V rámci adaptačního procesu věnuje klíčový pracovník klientovi zvýšenou pozornost, při níž zjišťuje jeho individuální potřeby, osobnostní charakteristiky, dovednosti a schopnosti. K tomu využívá běžnou komunikaci, ale i metodu pozorování. Výsledkem je identifikace oblasti, ve které potřebuje klient podporu ke zvládnutí adaptace a k provázení uživatele tímto obdobím.⁸⁵

U seniorů rozlišujeme tři typy adaptace na pobyt v zařízení. Prvním typem je dobrá adaptace, jež se projevuje aktivní činností seniora, který projevuje zájem o dění v zařízení, bezprostředně navazuje kontakty s personálem i ostatními klienty, je optimistický, aktivně se pohybuje po zařízení i jeho okolí. Dalším typem adaptace je vyhovující adaptace. V té sice senior neprojevuje aktivní zájem o okolí, ale nestaví se k němu negativně, má pasivní postoj k výzvám personálu a plní je bez zájmu, nezapojuje se do hovoru ostatních klientů, ale jejich rozhovor poslouchá. Posledním typem je špatná adaptace projevující se nezájmem seniora o nové prostředí, nespoluprací s personálem, plačtivostí, apatií atd.⁸⁶

V domě s pečovatelskou službou je adaptační proces propojen s individuálním plánováním, při němž dochází ke stanovení klientova cíle.

3.3.3.1 Individuální plánování

Individuální plánování je nástroj ke zvyšování kvality sociálních služeb, který je součástí standardů kvality sociálních služeb, jež jsou obsahem přílohy č. 2 vyhlášky č. 505/2006 Sb., jíž se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. V § 88, odst. f) zákona č. 108/2006 Sb., sociálních službách se dále uvádí: „*Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování sociální služby a hodnotit průběh poskytování sociální služby za účasti těchto osob, je-li to možné s ohledem na jejich zdravotní stav a druh poskytované sociální služby, nebo za účasti jejich zákonných zástupců.*“ Individuální plánování je cíleným procesem reagujícím na individuální potřeby uživatele v souladu s posláním služby, jehož výsledkem je kvalitní služba odpovídající potřebám jednotlivých uživatelů.⁸⁷

Pro individuální plánování musí být v domě s pečovatelskou službou vytvořeny vhodné podmínky, a to jak z oblasti organizační, což je např. vymezený časový prostor pro vytváření písemných pravidel, prostor pro samotné plánování, předávání informace

⁸⁵ Srov. BICKOVÁ, L. *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*, s. 83-84.

⁸⁶ Srov. HROZENSKÁ, M. a kol. *Sociální práce so staršími ľudmi a jej teoreticko praktické východiska*, s. 85.

⁸⁷ BICKOVÁ, L. *Pečovateľská služba v Českej republike*, s. 249-250.

v týmu, ale také vlastní organizace celého systému s nastavenými vnitřními pravidly, vzdělávací přípravou klíčových pracovníků a s podporou těchto pracovníků (např. formou metodického vedení či supervize).⁸⁸ Individuální plánování je i významným nástrojem kontroly uvnitř organizace. Uživatelům i pracovníkům přináší pocit bezpečí, jelikož vzniklý plán je pro ně vnímán jako dohoda, v níž je předem stanoveno, co se bude odehrávat, kdo se na aktu bude podílet a za jakých okolností bude průběh služby zaznamenáván a vyhodnocován. Následné vyhodnocování individuálního plánování přináší pracovníkům motivaci a pocit uspokojení z odvedené práce.⁸⁹

„Je-li individuální plánování smysluplně nastaveno, slouží jako účinná metoda při snižování závislosti uživatele na službě a zvyšování jeho odpovědnosti za vlastní život a rozhodování.“⁹⁰

⁸⁸ Srov. BICKOVÁ, L. *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*, s. 74-75.

⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 89-90.

⁹⁰ BICKOVÁ, L. *Pečovatelská služba v České republice*, s. 255.

4 Příklady z praxe

Pro dokreslení předchozí části práce jsem vypracovala tři kazuistiky seniorů z domu s pečovatelskou službou v městě čítajícím necelých 6000 obyvatel. Z důvodu zachování anonymity neuvádím název města. V kazuistikách popisují různé důvody seniorů, které je vedly k odchodu do domu s pečovatelskou službou včetně změn, které tato skutečnost v jejich životě vyvolala. Informace jsem získala rozhovorem s klienty domu s pečovatelskou službou, rozhovorem s personálem domu s pečovatelskou službou a z písemných dokumentů týkajících se individuálního plánování uživatelů.

Dům s pečovatelskou službou vznikl v roce 1930. V tomto domě je v současné době 83 uživatelů, z toho 5 manželských párů. V domě s pečovatelskou službou celkem 78 bytů, z toho 5 jich je bezbariérově upravených. V domě s pečovatelskou službou se kromě již zmíněných bytů nachází také středisko osobní hygieny, prádelna, kanceláře pečovatelek, vedoucí domu s pečovatelskou službou a sociální pracovnice, společenská místnost a kotelna. V domě s pečovatelskou službou má své zázemí i domácí zdravotní péče. Ve společenské místnosti se pořádají pravidelné kulturní akce vztahující se k aktuálním tématům, např. ke Dni matek, k Vánocům, Velikonocům, pořádají se zde pravidelné hudební akce, vystoupení dětí z mateřských a základních škol, akce pořádané Klubem důchodců i Svazem tělesně postižených.

O přidělení bytů v domě s pečovatelskou službou rozhoduje sociální komise města, která zasedá nejméně 1x za tři měsíce a která bodově ohodnotí podle stanovených kritérií věk, zdravotní stav žadatelů, využívání sociálních služeb, příspěvku na péči, kvalitu a lokalitu dosavadního bydlení. Usnesením doporučuje 10 žadatelů pro případ, že se uvolní byt pro jednotlivce. Zvlášť se stanovuje pořadí dvojic, které žádají o byt pro pár. Nájemní smlouvu s žadatelem uzavírá vedoucí odboru správy budov městského úřadu. Kapacita domu s pečovatelskou službou je stále naplněna. V současné době je cca 30 neuspokojených žadatelů o byty v tomto domě s pečovatelskou službou.

4.1 Případ z praxe č. 1 – pan Josef (vdovec – 67 let)

Situace klienta před přistěhováním do domu s pečovatelskou službou: Pan Josef pochází z Jindřichova Hradce. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu Karlovy univerzity v Praze, obor chemie a fyzika. Po promoci učil na několika středních školách. Se svojí ženou se seznámil na Gymnáziu ve Frýdlantu, kde oba učili. Spolu se pak přestěhovali do Dačic, kde oba učili na gymnáziu a poté na Střední škole technické a obchodní. Skutečnost, že spolu manželé učili na stejné škole, si pan Josef velmi chválil. Jeho manželka si vždy pamatovala, co se musí zařídit a kam se musí dostavit. Manželé si zakoupili velký byt na sídlišti v Dačicích. Péče o byt byla naprosto v režii jeho manželky. Manželům se narodily čtyři děti. Všechny mají vysokoškolské vzdělání a žijí mimo Dačice. V roce 2009 pan Josef ovdověl. Do roku 2011 ještě učil. Při jízdě na kole prodělal vážný úraz, což mělo za následek dlouhodobou hospitalizaci v nemocnici s následnou rehabilitací. Po propuštění do domácího léčení se kvůli omezené hybnosti

levého ramene a levé horní končetiny rozhodl pro zajištění služeb pečovatelské služby v jeho domácnosti.

Důvody k umístění do domu s pečovatelskou službou: hlavním důvodem pro podání žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou byla skutečnost, že se pan Josef cítil ve velkém bytě, ve kterém zůstal po smrti manželky a odchodu dětí, osaměle. Tuto situaci pan Josef snášel psychicky velmi špatně. Navíc pro něj samotného byl byt velký a bylo potřeba v něm udržovat pořádek, což vyžadovalo spoustu času a neustálé práce. Proto si zajistil od pečovatelské služby úklid domácnosti, a jelikož neumí vařit, také dovážku obědů. Pro podání žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou se rozhodl také z důvodu, že byl s poskytovanými službami pečovatelské služby velmi spokojený. Jako další důvod pan Josef uvádí skutečnost, že dům s pečovatelskou službou je v centru města, a tak je pro něj výhodné využívat dostupné služby v okolí domu s pečovatelskou službou.

Nástup do domu s pečovatelskou službou: byt v domě s pečovatelskou službou mu byl přidělen až v roce 2015, kdy se nově přidělovalo dvacet bytů domu s pečovatelskou službou, které vznikly v rámci rozšiřování domu s pečovatelskou službou. Jeho žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou bylo vyhověno po čtyřech letech. Do domu s pečovatelskou službou jej při příchodu nikdo nedoprovázel. Po příchodu mu byl představen personál domu s pečovatelskou službou a došlo k prohlídce celého domu. Ve spolupráci s klíčovým pracovníkem došlo ke změně individuálního plánu, který byl poprvé sestaven při zavedení pečovatelské služby v jeho předchozím bydlišti. V rámci změny individuálního plánu došlo ke změně osobních cílů, kterým bylo zajištění pomoci při péči o svou osobu, domácnost, zajištění teplé stravy a dopravy k lékaři. Dalším cílem byla účast na společenských akcích pořádaných v domě s pečovatelskou službou.

Změny v životě po přestěhování do domu s pečovatelskou službou:

- Změny v péči o vlastní osobu a v zajištění chodu domácnosti: po přestěhování do domu s pečovatelskou službou pan Josef využívá stejné služby v úkonech péče o vlastní osobu i v péči o domácnost, které mu byly poskytovány v předchozím bydlišti. Rozdíl je v tom, že úklid předchozího velkého bytu trval delší dobu, tudíž za tyto služby hradil více finančních prostředků. K jiným změnám v tom ohledu u něj nedošlo.
- Změna prostředí: pan Josef si po přestěhování do domu s pečovatelskou službou zařídil byt nábytkem ze svého předchozího bydliště dle svých představ, a jelikož byl celý život profesorem, jeho byt je „ozdoben“ mnoha nástěnkami. V chodbě bytu má na nástěnkách vyznačené cviky, které v rámci pravidelného pohybu denně procvičuje. V hlavní místnosti bytu má „po ruce“ různé soupisky s informacemi, které pro něj mají velký význam. Na byt si velice dobře zvykl. Uvádí, že je pro něj velikostně dostačující. Prostředí domu s pečovatelskou službou mu vyhovuje, jelikož je hned vedle jeho bytu kancelář pečovatelek, za kterými se může v případě potřeby dostavit. Uvádí, že před příchodem do domu s pečovatelskou službou jim

musel často telefonovat. Proti jeho bytu se také nachází společenská místnost, kterou pan Josef považuje za „svoji třídu“. Každý den do této místnosti chodí větrat, pouští tam topení, kontroluje, zda je bezpečně uzavřeno francouzské okno na zahradu domu. Společenská místnost je vybavena dataprojektorem, který používal i při výuce ve škole. Jako jediný jej umí ovládat, a tak se při různých akcích ve společenské místnosti aktivně ujímá např. promítání fotek. Pan Josef je také sběratelem filmů na DVD, a tak se rozhodl pro pravidelné promítání filmů pro ostatní nájemce bytů v domě s pečovatelskou službou. Personál domu s pečovatelskou službou jej v těchto aktivitách podporuje a ponechává mu pro promítání prostor. Pan Josef také do společenské místnosti zajistil starší počítač, prostřednictvím kterého při různých společenských akcích pouští hudbu, zobrazuje fotografie atd. V dílnách střední školy, kde učil, si vyrobil stojan na počítač, který doplnil o instrukce ohledně ovládání počítače, aby jej mohli užívat i ostatní uživatelé domu s pečovatelskou službou. Pan Josef změnu prostředí hodnotí velmi pozitivně, jelikož se v předchozím bytě cítil psychicky špatně.

- Změny v oblasti dostupnosti rodiny a přátel: u pana Josefa nenastaly. Pan Josef bydlí nadále ve stejném městě, a tak se se svými přáteli mimo dům s pečovatelskou službou nadále schází. Přátele, kteří jsou také v domě s pečovatelskou službou, má nyní ještě blíže. Se všemi dětmi je v pravidelném telefonickém kontaktu a také jej navštěvují.
- Změny v oblasti dostupnosti služeb: dostupnost služeb si pan Josef po přestěhování do domu s pečovatelskou službou pochvaluje. Pár desítek metrů od bytu v domě s pečovatelskou službou se nachází obchodní dům, kde nakupuje. Také do lékárny i k lékaři to má nyní blíže.
- Změny týkající se vpuštění osob do své domácnosti: skutečnost, že k němu do bytu dochází pracovník v sociálních službách, pan Josef vítá s nadšením, jelikož se na příchod tohoto pracovníka vždy těší a vnímá tuto situaci jako možnost popovídat si s někým.
- Změna ekonomické situace: po přestěhování do domu s pečovatelskou službou nedošlo k výrazné změně jeho ekonomické situace. Byt, ve kterém bydlel před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou, prodal a peníze rozdělil mezi své děti. Náklady za předchozí velký byt byly vysoké. V domě s pečovatelskou službou jsou náklady za bydlení nižší, a proto si může dopřát za stejné peníze více sociálních služeb. Využívá nově i zajištění nákupů a odvoz automobilem pečovatelské služby dle jeho potřeb. Také nově využívá fakultativní službu, a to pedikúru.
- Změna harmonogramu dne: k této změně došlo v souvislosti s větší dostupností služeb, které má blíže. Zajišťování různých záležitostí mu po přestěhování do domu s pečovatelskou službou trvá kratší dobu, takže má více volného času. Kromě péče o společenskou místnost má čas

na svou zálibu ve vytváření fotografických rodokmenů nejen své rodiny, ale i rodin partnerů jeho dětí.

- Změny v oblasti volného času a účasti na kulturním životě: pan Josef se po přestěhování do domu s pečovatelskou službou zúčastňuje společenských akcí pořádaných přímo v domě s pečovatelskou službou, které dříve nenavštěvoval. Jinak je pan Josef velmi společenský člověk, a tak se aktivně zúčastňuje i různých koncertů a divadel, které se ve městě konají. Tyto akce však navštěvoval i před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou.

Průběh adaptačního procesu: Pan Josef se do domu s pečovatelskou službou velmi těšil. Bezprostředně po příchodu do domu s pečovatelskou službou začal pan Josef navazovat kontakt jak s personálem domu s pečovatelskou službou, tak s ostatními klienty. Aktivně se hned začal účastnit všech společenských akcí, které se zde konaly. Jelikož je velice společenský, účastnil se i několika koncertů a divadel pořádaných ve městě. V domě s pečovatelskou službou se velmi dobře adaptoval a je v něm spokojený. Pan Josef se také aktivně ujal promítání filmů ve společenské místnosti, což je jeho velkou zálibou. Každý půlrok dochází k vyhodnocování jeho individuálního plánu, dle kterého je pan Josef s poskytováním pečovatelské služby spokojen a nemá žádných připomínek. Jeho zdravotní stav je dobrý a nadále je zachována úplná soběstačnost. Realizace jeho stanovených cílů probíhá velmi dobře.

Shrnutí: pan Josef se přestěhoval do domu s pečovatelskou službou, protože zůstal sám v bytě, který byl vždy plný lidí, a tato skutečnost na něj působila špatně. Dalším důvodem byla zvýšená péče o úklid velkého bytu a horší dostupnost služeb. Po přestěhování do domu s pečovatelskou službou u něj došlo k několika změnám, které pan Josef hodnotí pozitivně. Jednak je to změna prostředí za menší byt, který si velmi oblíbil. Péči o domácnost zajišťuje pečovatelská služba a úklid menšího bytu jej stojí méně finančních prostředků, a proto si mohl dovolit i další úkony od pečovatelské služby. Pan Josef si také velmi pochvaluje dostupnost různých služeb v okolí domu s pečovatelskou službou, které nyní snadněji užívá, jelikož je má blíže.

4.2 Příklad z praxe č. 2 – paní Jarmila (vdova – 72 let)

Situace klienta před přistěhováním do domu s pečovatelskou službou: Paní Jarmila pochází z Cizkrajova. Vyučila se prodavačkou. Své povolání měla velmi ráda a celý život prodávala v malém obchůdku v rodné vesnici. Vdala se za zemědělce z nedaleké vesnice, ale protože jí velmi brzy po svatbě zemřela maminka, zůstala bydlet ve svém rodném domě společně se svým mužem a tatínkem. Tatínek byl kovář a pracoval doma. U domečku měli nemalé hospodářství, o které se společně starali. V manželství se narodily dvě děti. Mladší dcera se vdala do vedlejší vsi a syn se po studiích odstěhoval do Prahy. O svého tatínka se do jeho smrti starala. Paní Jarmila před třemi lety ovdověla. Manžel zemřel zcela náhle na infarkt. Paní Jarmila zůstala v domě naprosto sama.

Důvody k umístění do domu s pečovatelskou službou: hlavním důvodem pro podání žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou byla skutečnost, že paní Jarmila zůstala v domě bydlet sama a nedokázala se postarat sama o všechno, co je spojené s opravami domu, zahradou a zajištěním topení. Pole a lesy, které vlastnila, prodala, jelikož se o ně neměl po smrti manžela kdo starat. Paní Jarmile se snažila s péčí o dům a zahradu pomáhat její dcera se zetěm. Několik měsíců to takto fungovalo, ale jelikož byla dcera velmi časově vytížená v souvislosti s dojížděním do zaměstnání a s péčí o svůj dům i zahradu, a navíc bydlela v jiné vsi, nechtěla paní Jarmila své dceři dělat starosti s péčí ještě i o její dům. Další velkou nevýhodou bydlení na vsi byla omezená nabídka služeb. Od pečovatelské služby si zajistila velký úklid domácnosti, dovoz velkých nákupů a odvoz k lékaři automobilem pečovatelské služby. Přesto pro ni bylo čím dál namáhavější zajištění tepla v domě. Proto se asi půl roku od začátku poskytování služeb pečovatelské služby rozhodla požádat o byt v domě s pečovatelskou službou. Její žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou bylo vyhověno již po půl roce od podání této žádosti.

Nástup do domu s pečovatelskou službou: Do domu s pečovatelskou službou paní Jarmilu při příchodu doprovázela její dcera se zetěm. Po příchodu jí byl představen personál domu s pečovatelskou službou a následně si prohlédla celý dům. Ve spolupráci s klíčovým pracovníkem došlo ke změně individuálního plánu, který byl prvotně sestaven při zavedení pečovatelské služby. Nově došlo ke změně osobních cílů, kterým bylo zajištění péče o domácnost a zajištění teplé stravy. Dalším cílem byla účast na společenských akcích pořádaných v domě s pečovatelskou službou.

Změny v životě po přestěhování do domu s pečovatelskou službou:

- Změny v péči o vlastní osobu a v zajištění chodu domácnosti: po přestěhování do domu s pečovatelskou službou paní Jarmila využívá zajištění malých pravidelných nákupů od pečovatelské služby. Větší nákupy jí dle potřeby (většinou 1-2krát měsíčně) zajišťuje dcera. S úklidem domácnosti je to podobné. Menší úklid domácnosti zajišťuje pečovatelská služba 1x za týden. Větší úklid domácnosti, např. umývání oken zajišťuje dcera. Paní Jarmila si nově zajistila i praní a žehlení prádla, čímž jí odpadla další starost. Také začala využívat dovážky obědů, které si nechává vozit pravidelně i o víkendu z nemocnice, kde zajišťují i dovoz dietních jídel, což paní Jarmile vyhovuje, protože má diabetes.
- Změna prostředí: tuto změnu paní Jarmila hodnotí pozitivně. Byt v domě s pečovatelskou službou si zařídila svými osobními věcmi, ke kterým má citový vztah. Byt je velmi útulný a slunný. Jelikož se nachází v prvním patře, je součástí bytu i malý balkon, na kterém má přes léto truhlík s květinami. Na balkoně má židli, a když je pěkné počasí, ráda na něj vychází. Paní Jarmila uvádí, že jí dům i zahrada chybí, ale na druhou stranu jí odpadla velká starost. Na bytě v domě s pečovatelskou službou se jí také líbí to, že je v něm oproti starému domu stále „teploučko“.

- Změny v oblasti dostupnosti rodiny a přátel: i v této oblasti paní Jarmila pociťuje velké změny. Jelikož je velmi společenská, v domě s pečovatelskou službou jí vyhovuje soustředěnost mnoha lidí. Brzy po přestěhování do domu s pečovatelskou službou se seznámila s několika seniorkami, se kterými se pravidelně setkává. V domě s pečovatelskou službou je navíc několik jejích spoluobčanů z vesnice, se kterými také často navazuje konverzaci. S dcerou udržuje pravidelný kontakt a ta jí ráda pomáhá. Na svátky si dcera paní Jarmilu bere k sobě domů. Paní Jarmila je ráda, jelikož se vždy těší, že bude s rodinou více, ale pak se již těší do svého bytu do domu s pečovatelskou službou. Se synem se vídá mnohem méně. Je velmi pracovně vytížený, a jelikož bydlí až v Praze, vidí se několikrát ročně, když ji přijede navštívit. Vnouchata, kterých má 5, ji navštěvují nepravidelně.
- Změny v oblasti dostupnosti služeb: v této oblasti paní Jarmila shledává velké změny. Již nemusí využívat dopravy automobilem pečovatelské služby k lékaři, jelikož se k lékaři dostane nyní bez problémů sama. Také si pochvaluje blízkost lékárny, kadeřnictví, knihovny a obchodů.
- Změny týkající se vpuštění osob do své domácnosti: skutečnost, že do její domácnosti v domě s pečovatelskou službou dochází pracovníce v sociálních službách, paní Jarmile vůbec nevadí. Pečovatelka je zhruba ve věku její dcery, a tak se na ni paní Jarmila vždy těší. Během úklidu bytu si popovídají. V tomto ohledu tedy k žádným změnám u paní Jarmily nedošlo z důvodu, že stejná pracovníce do jejího domu docházela i v předchozím bydlišti.
- Změna ekonomické situace: náklady za byt v domě s pečovatelskou službou jsou sice menší, než byly náklady za velký dům na vsi, ale navíc platí i služby, které dříve nepožadovala, jako je dovážka obědů a praní a žehlení prádla. Paní Jarmila se však neobává, zda bude mít dostatek finančních prostředků na zajištění i služeb v péči o vlastní osobu, až je bude potřebovat. Před několika měsíci prodala dům na vsi. Získané finance rozdělila mezi své děti, ale část finančních prostředků si ponechala pro případ, že by jí na zajištění poskytovaných služeb nezbyvaly finance.
- Změna harmonogramu dne: je u paní Jarmily podstatná. Tím, že pobírá služby v péči o domácnost, má mnoho času na své záliby. Nemusí se tak starat o zajištění topení, úklidu, nákupů, praní prádla, dokonce ani vaření. A tak se po malém ranním úklidu postele věnuje jen čistě sama sobě. Nasnídá se, poté se věnuje ranní hygieně, podívá se na zprávy v televizi a poté se pravidelně schází s kamarádkami na patře domu s pečovatelskou službou. Po obědě si většinou na hodinu odpočine a poté jde s kamarádkami na pravidelnou vycházku. Na odpolední čaj se vždy schází u jedné z kamarádek. Když bydlela na vsi, tolik se kamarádkám věnovat nemohla. Musela stále pracovat a na setkání s přáteli neměla tolik času.

- Změny v oblasti volného času a účasti na kulturním životě: volného času má paní Jarmila po přestěhování do domu s pečovatelskou službou dostatek. Kromě setkávání s kamarádkami také navštěvuje pravidelně knihovnu a ráda se účastní kulturních akcí pořádaných nejen v domě s pečovatelskou službou, ale i ve městě. Před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou se účastnila pouze kulturních akcí pořádaných na vsi, ale těch mnoho nebylo. Také má dostatek času na svou velkou zálibu, kterou je pletení.

Průběh adaptačního procesu: Paní Jarmila se ihned po příchodu do domu s pečovatelskou službou projevovala optimisticky a aktivně se zúčastňovala všech kulturních akcí pořádaných v domě s pečovatelskou službou i mimo něj. Sprátelila se s několika seniorkami, se kterými ji spojují společné zájmy, ale také zde měla již několik známých z rodné vsi. Paní Jarmila se v domě s pečovatelskou službou velmi dobře adaptovala. Velký vliv na průběh této adaptace měla rodina paní Jarmily, zejména dcera, která ji pravidelně navštěvuje a velmi jí pomáhá. Každý půlrok dochází k vyhodnocování jejího individuálního plánu. Její zdravotní stav je dobrý a nadále je zachována její úplná soběstačnost a realizace jejích stanovených cílů probíhá velmi dobře. Paní Jarmila je s poskytováním pečovatelské služby a s bydlením v domě s pečovatelskou službou velmi spokojená.

Shrnutí: paní Jarmila se do domu s pečovatelskou službou přestěhovala z důvodu, že nezvládala péči o domácnost a zahradu a také z důvodu dobré dostupnosti mnoha služeb, které nabízí bydlení v domě s pečovatelskou službou a také infrastruktura města, kde se dům nachází. Po přestěhování do domu s pečovatelskou službou u paní Jarmily došlo k několika změnám, které hodnotí vesměs pozitivně. Za velkou výhodu považuje poskytování služeb v péči o domácnost i dovážku obědů. Také prostředí domu s pečovatelskou službou se jí velmi líbí. Byt je útulný, slunný, hojně využívá i balkón, který k bytu patří. Nejvíce si pochvaluje to, že jí odpadla spousta starostí s péčí o dům a zahradu, s topením v domě, ale také s vařením a praním prádla. Nyní má na své záliby mnohem více času. V domě s pečovatelskou službou si našla přátele, se kterými se často setkává. Velmi oceňuje dostupnost služeb ve městě, které začala využívat. Ve vsi neměla možnost navštěvovat knihovnu. I k lékaři musela být dopravována. Jedinou změnu, kterou pozitivně nehodnotí, je to, že přišla o svou zahrádku, jelikož zahradničení byl její velký koníček. Na druhou stranu si ale uvědomuje, že ji péče o zahradu vyčerpávala. Velkou výhodu spatřuje v tom, že si ji dcera bere k sobě domů na svátky, a tak má nadále, i když omezenou možnost se rekreačně zahradničení věnovat.

4.3 Případ z praxe č. 3 (paní Silvie – 76 let)

Situace klienta před přistěhováním do domu s pečovatelskou službou: paní Silvie pochází z Hradištku u Dačic. Její rodiče byli velmi vzdělaní lidé. Matka byla lékařkou a otec právníkem. Oba pracovali v okresním městě, v Jindřichově Hradci. Paní Silvie

byla jejich jediným dítětem. Jelikož byli oba rodiče velmi pracovně vytížení, s výchovou i s péčí o domácnost rodičům pomáhala babička, otcova maminka. Paní Silvie měla k babičce silný citový vztah. Dědečka si nepamatuje, jelikož zemřel krátce po jejím narození. Paní Silvie vystudovala Právnickou fakultu Karlovy univerzity v Praze. V době studií zemřela její babička, což paní Silvii velmi citově zasáhlo. Paní Silvie se po smrti babičky do jižních Čech již nevrátila. Zůstala v Praze, kde se věnovala plně svému zaměstnání, které ji velmi pohltilo. Nikdy se nevdala, ani neměla děti. Po smrti rodičů jí v jižních Čechách zůstala chalupa, kam se po ukončení právnické kariéry přestěhovala. Bohužel si přivodila v nevyhovující koupelně starého domu úraz, což mělo za následek komplikovanou zlomeninu kotníku, která si vyžádala dlouhodobou hospitalizaci. Z tohoto úrazu jí zůstaly následky. Paní Silvie musí při chůzi používat kompenzační pomůcky, dvě francouzské hole. Po ukončení rehabilitace pro ni bylo nemyslitelné vrátit se do starého domu, proto si podala žádost o byt v domě s pečovatelskou službou. Do doby, než byla do bytu v domě s pečovatelskou službou přijata, strávila několik měsíců na rehabilitačním oddělení. Jelikož v době, kdy opouštěla rehabilitační oddělení, ještě o přijetí do domu s pečovatelskou službou nebylo rozhodnuto, sepsala žádost o poskytování sociálních služeb od pečovatelské služby. Jednak si zajistila úkony v péči o vlastní osobu a jednou týdně byla převážena do centra osobní hygieny v domě s pečovatelskou službou, kde ji vykoukali, umyli a vyfoukali vlasy, dále si zajistila dovoz obědů, také praní a žehlení prádla a veškeré služby v péči o domácnost včetně odvozu automobilem pečovatelské služby dle jejích potřeb. Za veškeré tyto služby platila nemalé finanční částky. Sociální pracovníce při uzavírání smlouvy pečovatelské služby s paní Silvii sepsala žádost o příspěvek na péči a také jí pomohla vyplnit žádost o byt v domě s pečovatelskou službou.

Důvody k umístění do domu s pečovatelskou službou: hlavním důvodem pro podání žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou byl zhoršený zdravotní stav paní Silvie, který jí znemožňoval plnou soběstačnost jak v péči o svou osobu, tak i v péči o vlastní domácnost. Dalším problémem bylo nevyhovující bydlení. Dům nebyl upraven bezbariérově, u vstupu téměř do každé místnosti musela zdolávat jeden schod, a protože paní Silvie při chůzi používá dvě francouzské hole, byla pro ni chůze v domě velkým problémem. V koupelně byla pouze vana, která byla pro paní Silvii po úraze nohy nevyhovující. Proto využívala terénních služeb od pečovatelské služby v centru osobní hygieny, za kterými musela být pečovatelskou službou dopravována do domu s pečovatelskou službou. Její žádosti o byt v domě s pečovatelskou službou bylo vyhověno již po pěti měsících. Důvodem pro rychlé přidělení byla skutečnost, že se v té době po přístavbě domu s pečovatelskou službou přidělovalo ve stejnou dobu 20 nově vybudovaných bytů.

Nástup do domu s pečovatelskou službou: Do domu s pečovatelskou službou paní Silvii nikdo nedoprovázel. Po příchodu jí byl představen personál domu s pečovatelskou službou a následně si prohlédla celý dům. Ve spolupráci s klíčovým pracovníkem došlo ke změně individuálního plánu, který jí byl prvotně sestaven při zavedení pečovatelské služby. Nově došlo ke změně osobních cílů, kterým bylo kromě

zajištění péče o svou osobu, domácnost, zajištění teplé stravy, odvoz k lékaři i účast na společenských akcích pořádaných v domě s pečovatelskou službou.

Změny v životě po přestěhování do domu s pečovatelskou službou:

- Změny v péči o vlastní osobu a v zajištění chodu domácnosti: po přestěhování do domu s pečovatelskou službou paní Silvie nadále využívá stejných služeb v péči o vlastní osobu i v zajištění chodu domácnosti. Rozdíl je v tom, že služby v péči o vlastní osobu jsou jí poskytovány v domě s pečovatelskou službou, a tak za nimi nemusí být dopravována. Tato služba jí tedy vyjde o dovoz do střediska osobní hygieny laciněji. Péče v zajištění chodu domácnosti je poskytována na menším prostoru, a tudíž i tato služba je v domě s pečovatelskou službou pro klientku lacinější.
- Změna prostředí: Paní Silvii vyhovuje malý a útulný byt v domě s pečovatelskou službou a lépe se jí v něm pohybuje, jelikož nemusí neustále zdolávat schody, které byly v předchozím bydlišti. Pro chůzi uvnitř bytu dokonce i přestala používat druhou francouzskou hůl. Co jí však na domě s pečovatelskou službou vadí, je soustředěnost mnoha lidí na jednom místě. Paní Silvie je spíše samotářský typ a někdy jí není příjemné, když si s ní chce někdo z klientů domu s pečovatelskou službou povídat a jí se zrovna nechce.
- Změny v oblasti dostupnosti rodiny a přátel: v této oblasti paní Jarmila nepocítuje změny. Nikoho z rodiny již nemá. V Praze nějaké známé sice měla, ale spíše se jednalo o kolegyně z práce, se kterými se v soukromí neseťkávala. Když se přestěhovala do jižních Čech po ukončení své pracovní kariéry, s nikým se již ve vsi neseťkávala. Ani v domě s pečovatelskou službou si žádnou kamarádku nenašla.
- Změny v oblasti dostupnosti služeb: v této oblasti paní Silvie vidí velkou změnu v tom, že již nemusí být přepravována do centra osobní hygieny. Také využívá nově přepravy automobilem pečovatelské služby do knihovny, jelikož čtení historických románů je jejím obrovským koníčkem. V domě s pečovatelskou službou nově využívá služeb kadeřnice.
- Změny týkající se vpuštění osob do své domácnosti: na skutečnost, že do jejího bytu dochází pracovník v sociálních službách, si paní Silvie nějakou dobu zvykala. Stejná pracovníce však do jejího domu dojížděla i před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou a za tu dobu ji již poznala. Jelikož je pečlivá a důsledná, získala si její důvěru a dnes se již nad tím, že do jejího soukromí vstupuje další člověk, vůbec nepozastavuje, dokonce se na její příchod těší.
- Změna ekonomické situace: náklady za byt v domě s pečovatelskou službou a za sociální služby v něm poskytované jsou vzhledem k tomu, že využívá téměř všechny služby pečovatelské služby, vysoké. Podobně vysoké finanční prostředky však hradila i ve svém předchozím bydlišti. Něco málo

ušetřila na dopravě do centra osobní hygieny a za úkony v péči o domácnost velkého domu. Po několika měsících po přestěhování do domu s pečovatelskou službou bylo rozhodnuto o přiznání příspěvku na péči. Paní Silvie byla uznána za osobu závislou ve druhém stupni závislosti a měsíčně tak dostává od státu 4400,- Kč, které jí pomáhají hradit některé sociální služby poskytované pečovatelskou službou. Paní Silvie si uvědomuje, že v případě zhoršení jejího zdravotního stavu pro ni nebude možné nadále setrvat v domě s pečovatelskou službou, jelikož je zde nutná i určitá míra soběstačnosti, ale také z důvodu, že by na úhradu veškerých sociálních služeb neměla dostatek finančních prostředků.

- Změna harmonogramu dne: k podstatné změně harmonogramu dne u paní Silvie nedošlo. I ve svém předchozím bydlišti do její domácnosti dojížděla pečovatelská služba za účelem poskytnutí sociálních služeb. Stejně je tomu i v domě s pečovatelskou službou. Paní Silvie se tak převážnou část dne zabývá zejména četbou historických románů, které má velice ráda.
- Změny v oblasti volného času a účasti na kulturním životě: volného času na své záliby má paní Silvie dostatek. Věnuje se hlavně čtení. Kulturních akcí pořádaných v domě s pečovatelskou službou se občas účastní, ale pečlivě si vybírá témata. Ráda navštěvuje i místní knihovnu a účastní se besed v ní pořádaných. V tomto ohledu u ní došlo ke změně, jelikož v předchozím bydlišti se těmto besed nemohla zúčastňovat.

Průběh adaptačního procesu: Paní Silvie po příchodu do domu s pečovatelskou službou příliš neprojevovala aktivní zájem o dění v domě s pečovatelskou službou ani o jeho okolí. Do hovoru s ostatními klienty se moc nezapojovala. V jejím bytě v domě s pečovatelskou službou se jí však od začátku velice líbí. Klíčový pracovník, který věnoval paní Silvii zvýšenou pozornost, u ní upozoroval velký zájem o historickou četbu, o které paní Silvie se zájmem ráda hovořila. Proto navrhl paní Silvii účast na besedě se známým historikem a autorem mnoha historických knih, která se konala v knihovně ve stejném městě. Paní Silvie souhlasila a této besedy se zúčastnila. Poté se účastnila i některých kulturních akcí pořádaných v domě s pečovatelskou službou, ale pečlivě si vybírá ty kulturní akce, které jí připadají smysluplné a zajímavé. Klíčový pracovník se jí nesnaží za každou cenu aktivizovat, ale respektovat skutečnost, že si klientka vybírá pouze pro ni zajímavé aktivity, aby neměla pocit, že je do něčeho nucená. Nadále se zajímá o besedy pořádané v knihovně, ke kterým má vzhledem ke svému koníčku vřelý vztah. Každý půlrok dochází k vyhodnocování jejího individuálního plánu. V současné době nedochází ke zhoršování jejího zdravotního stavu a nadále je zachována její částečná soběstačnost. Realizace jejích stanovených cílů probíhá dobře. Paní Silvie je s poskytováním pečovatelské služby a s bydlením v domě s pečovatelskou službou spokojená a přála by si zde dožít. Uvědomuje si však, že pokud se její soběstačnost sníží, nebude moci zůstat v bytě domu s pečovatelskou službou a bude následovat umístění do domova pro seniory, z čehož má velké obavy zejména v souvislosti se ztrátou soukromí.

Shrnutí: paní Silvii k přestěhování do domu s pečovatelskou službou vedl zhoršený zdravotní stav a nemožnost zvládat péči nejen o svou domácnost, ale i o svou osobu. Po přestěhování do domu s pečovatelskou službou ji čekalo několik změn. Pozitivně hodnotí zejména skutečnost, že nemusí být již přepravována do centra osobní hygieny, což se jí nejen velmi prodražilo, ale navíc to bylo spojené vždy s přepravou, což zejména v zimních měsících nebylo příliš příjemné. Za významnou pozitivní změnu považuje paní Silvie změnu prostředí bytu v domě s pečovatelskou službou, ve kterém se mnohem lépe pohybuje, jelikož je bezbariérově upravený a nemusí zdolávat schody, které byly v předchozím bydlení. Protože je introvertní, považuje za negativní změnu soustředěnost mnoha lidí na malém prostoru. Pozitivně hodnotí dostupnost služeb, a to hlavně skutečnost, že nemusí být pečovatelskou službou k lékaři přepravována tak daleko, jako tomu bylo před přestěhováním. Pozitivně také hodnotí možnost návštěvy místní knihovny a především možnost účasti na besedách v ní pořádaných.

Shrnutí

Ve své práci analyzuji důvody, které vedou seniory k odchodu do domu s pečovatelskou službou, a charakterizuji změny, které v jejich životě tato skutečnost vyvolala „viz kapitola 3.2 a 3.3.2.“ Kazuistiky v kapitole „3.4“ tuto situaci dokreslují.

Všichni tři dotazovaní senioři žili před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou ve svém domácím prostředí samostatně. Pan Josef zůstal po smrti manželky bydlet v bytě sám a tato skutečnost na něj působila psychicky velmi špatně a cítil se osaměle, což odpovídá myšlence Vágnerové, že negativní vliv na změnu emočnosti má kumulace ztrát a zátěží.⁹¹

V případě paní Jarmily byla zajišťována rodinná péče před přestěhováním do domu s pečovatelskou službou prostřednictvím dcery a zetě, což koresponduje s vyjádřením Jeřábka o tom, že rodinnou péči zajišťuje nejčastěji manželský partner, partnerka anebo děti a jejich partneři.⁹²

Ztotožňuji se s tvrzením Vágnerové, která poukazuje na důležitý dostatek sociálních kontaktů a pocitu generační sounáležitosti a solidarity, který dává seniorům pocit pochopení problémům souvisejícím se stářím. Pan Josef se po přestěhování do domu s pečovatelskou službou aktivně ujal promítání filmů ve společenské místnosti. Tato aktivita jej naplňuje, ale je přínosem i pro ostatní seniory. Také paní Jarmila se v domě s pečovatelskou službou seznámila s dalšími seniorkami, se kterými si rozumí a tráví s nimi volné chvíle při společných vycházkách.⁹³

Také vyjádření Vágnerové, která uvedla, že zhoršený zdravotní stav seniorů snižuje jejich soběstačnost, která se projevuje neschopností vykonávat běžné činnosti v péči o svou osobu a domácnost, odpovídá případu pana Josefa a paní Silvie.⁹⁴

Podobně i tvrzení Matouška, že se k odchodu do domu s pečovatelskou službou lidé rozhodují dobrovolně z ekonomických důvodů, opouštějí své bydliště, volí si menší byt v instituci, kde mají k dispozici služby, koresponduje se všemi třemi uvedenými případy.⁹⁵

Také myšlenka Haškovcové souhlasí se všemi uvedenými případy. Ta uvádí jako důvod k odchodu do domu s pečovatelskou službou kromě zdravotních faktorů i faktory sociální, jako je například ztráta celoživotního partnera, osamělost či nevyhovující podmínky k bydlení.⁹⁶

Navíc byly potvrzeny i změny v životě seniorů po přestěhování do domu s pečovatelskou službou. Jako pozitivní změny uváděli všichni tři dotazovaní zejména změnu prostředí za menší byt a dostupnost služeb v okolí domu s pečovatelskou službou, což jim umožňuje užívat služby, které dříve užívat nemohli. Paní Jarmila se v domě s pečovatelskou službou setkává s přáteli, se kterými tráví volný čas, pan

⁹¹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 334-339, 410-412.

⁹² Srov. JEŘÁBEK, H. *Rodinná péče o staré lidi*, s. 12-13.

⁹³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie II*, s. 334-342.

⁹⁴ Srov. Tamtéž, s. 402-406.

⁹⁵ MATOUŠEK, O., P. KODYMOVÁ a J. KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi*, s. 178.

⁹⁶ Srov. HAŠKOVCOVÁ, H. *Fenomén stáří*, s. 251-252.

Josef se aktivně zapojil do promítání filmů v domě s pečovatelskou službou a paní Silvie považuje za významnou změnu život v bezbariérově upraveném bytě, ve kterém se mnohem lépe pohybuje než v předchozím typu bydlení. Za negativní změnu považuje paní Jarmila ztrátu své zahrádky a paní Silvie vzhledem ke své introvertní povaze považuje za negativní změnu soustředěnost mnoha lidí na stejném místě.

Ráda bych poukázala na velmi důležitou roli sociálního pracovníka, který seniory provází po celou dobu jejich pobytu v domě s pečovatelskou službou, dohlíží na průběh adaptačního období a sleduje činnost klíčového pracovníka u seniorů, který na základě jejich přání a potřeb ve vzájemné spolupráci stanoví individuální plán klienta, jehož součástí jsou jeho osobní cíle. V případě pana Josefa i paní Jarmily byla aktivita především na straně uživatelů. V těchto případech byla spolupráce pro obě strany snazší. Oba jsou velmi společenští a v domě s pečovatelskou službou si našli aktivity, které ve svém předchozím bydlišti neměli možnost plně vykonávat. V případě paní Silvie bylo obrovským přínosem to, když klíčový pracovník odhalil její zálibu v historické četbě a nabídl jí účast na jedné z besed pořádaných v místní knihovně. Paní Silvie se po účasti na této besedě začala aktivně zajímat o pořádání dalších besed v knihovně, ale také se začala účastnit i některých aktivit pořádaných v domě s pečovatelskou službou. Za významné pak považuji tu skutečnost, že se jí klíčový pracovník nesnaží za každou cenu aktivizovat, ale snaží se zejména o to, aby byla klientka v domě s pečovatelskou službou spokojená a žila v něm podle svých představ, což se naplnilo.

Závěr

V životě seniorů může docházet k situacím, kdy z různých důvodů nemohou zůstat ve svém dosavadním domácím prostředí, a proto volí jiné, vhodnější způsoby bydlení. Jednou z alternativ takového bydlení jsou právě domy s pečovatelskou službou. Cílem mé práce bylo zjistit, jaké důvody vedou seniory k přestěhování do domu s pečovatelskou službou a jaké změny v jejich životě tato situace vyvolá. Tohoto cíle jsem dosáhla představením důležitých oblastí souvisejících s tématem práce. Proto jsem na základě odborné literatury popsala životní změny ve stáří a z nich vyplývající změny potřeb ve stáří, dále možnosti péče o seniory v České republice až po samotný pobyt seniora v domě s pečovatelskou službou.

Za pomoci vypracovaných tří případů z praxe jsem se pokusila poukázat na různé důvody, které seniory vedou k tomu, že se rozhodnou přestěhovat ze svého dosavadního bydlení do domu s pečovatelskou službou. Mezi ně patří zejména nezvládnutí péče o domácnost, dům a zahradu a starosti se zajištěním tepla v domě. Dalšími důvody byly zhoršený zdravotní stav, ale třeba také nedostupnost služeb v předchozím bydlišti. Následně jsem poukázala na rozmanitost změn v životě seniorů, které nastanou po přestěhování do domu s pečovatelskou službou. Variabilita těchto změn je různá. To, co se jinému seniorovi zdá jako výhoda, může jinému seniorovi vadit. U mnohých došlo k vyřešení jejich problémů, které pociťovali jako neřešitelné. Pozitivně senioři hodnotili zejména změnu v lepší dostupnosti služeb, změnu za vyhovující typ bydlení, více volného času na osobní záliby a možnost většího kulturního vyžití. Ne všechny změny však byly hodnoceny pozitivně. Negativní změny senioři viděli ve ztrátě možnosti pečovat o zahradu či soustředěnost mnoha lidí na malém prostoru.

Domnívám se, že cíle práce byly splněny. Došlo k rozšíření názoru na danou problematiku a práce může být přínosem pro seniory i jejich rodiny k prohloubení jejich informovanosti o možnostech bydlení v domě s pečovatelskou službou a službách v něm poskytovaných. Uvedené příklady výstižně ilustrují některé z mnoha důvodů pro přestěhování do domu s pečovatelskou službou a změn v životě seniorů, které tato skutečnost vyvolala. Stále bychom měli mít na mysli, že ačkoli je vstup seniorů do domů s pečovatelskou službou jejich svobodným rozhodnutím, je vždy spojen s velkou změnou jejich dosavadního života. Proto je velmi důležité, abychom k nim přistupovali citlivě, s respektem a tolerancí.

Seznam použité literatury

BICKOVÁ, Lucie. *Individuální plánování a role klíčového pracovníka v sociálních službách*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 2011. ISBN 978-80-904668-1-4.

BICKOVÁ, Lucie. *Pečovatelská služba v České republice*. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb České republiky, 2010. ISBN 978-80-904668-0-7.

BRZÁKOVÁ BEKSOVÁ, Kateřina. *Geriatrická problematika v pastorální péči: [postulát křesťanské etiky v péči o seniory]*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2296-5.

Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim. *Domy s pečovatelskou službou* [online]. Chrudim: Centrum sociálních služeb a pomoci Chrudim, 2015 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <<http://www.socialni-sluzby.cz/domy-s-pecovatelskou-sluzbou.php>>.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. 2., podstatně přeprac. a dopl. vyd. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

HLAVÁČOVÁ, G. Přejít seniorů do domova důchodců. *Sociální práce*, 2003, č. 2, s. 153-154.

HROZENSKÁ, Martina. *Sociálna práca so staršími ľuďmi a jej teoreticko-praktické východiská*. Martin: Osveta, 2008. ISBN 978-80-8063-282-3.

JEŘÁBEK, Hynek. *Rodinná péče o staré lidi*. Praha: CESES FSV UK, 2005. Studie CESES, 11/2005.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3148-3.

MARTINEK, Michael, ed. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*. Praha: Jabok - Vyšší odborná škola sociálně pedagogická a teologická, 2008. ISBN 978-80-904137-2-6.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0.

OPATRŇÝ, Michal a Markus LEHNER. *Teorie a praxe charitativní práce: uvedení do problematiky : praktická reflexe a aplikace*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-214-4.

SOBEK, Jiří. Konec aktivizace. In *Adpontes: Vzdělávání pro sociální služby* [online]. 2017 [cit. 2017-01-12]. Dostupné z: <<http://adpontes.cz/konec-aktivizace/>>.

SÝKOROVÁ, Dana a Oldřich CHYTIL, ed. *Autonomie ve stáří: strategie jejího zachování*. Ostrava: Ostravská univerzita, Zdravotně sociální fakulta, 2004. ISBN 80-7326-026-3.

SÝKOROVÁ, Dana, Gabriela NYTRA a Iva TICHÁ. *Bydlení v kontextu chudoby a stáří*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2014. ISBN 978-80-7464-493-1.

ŠELNER, Ivo. Úloha rodiny v péči o seniory. *Sociální práce*, 2004, č. 2, s. 12-20.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů: geragogika a gerontodidaktika*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

TRUHLÁŘOVÁ, Zuzana, LEVICKÁ, Jana, Alena VOSEČKOVÁ a Eva MYDLÍKOVÁ. *Mezi láskou a povinností - péče očima pečovateli*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2015. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-570-7.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost a stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Problematické situace v péči o seniory: příručka pro zdravotnické a sociální pracovníky*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-2170-5.

Zákon 108/2006 o sociálních službách.

ABSTRAKT

JÍLKOVÁ, P. *Změny v životě seniorů přicházejících ze svého domova do domu s pečovatelskou službou*. České Budějovice 2017. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Oddělení praxe. Vedoucí práce Mgr. M. Ehrlichová.

Klíčová slova: senior, životní změny ve stáří, změny potřeb ve stáří, možnosti péče o seniory, dům s pečovatelskou službou

Bakalářská práce se zabývá změnami v životě seniorů přicházejících ze svého domova do domu s pečovatelskou službou. Jejím cílem je analyzovat důvody, které vedou seniory k odchodu do domu s pečovatelskou službou a charakterizovat změny v jejich životě, které tato skutečnost vyvolá. Práce nejprve charakterizuje životní změny a změny potřeb ve stáří, dále pak možnosti péče o seniory. Ústřední částí bakalářské práce tvoří kapitola orientovaná na pobyt seniora v domě s pečovatelskou službou. Práce je doplněna příklady z praxe.

ABSTRACT

Changes in Lives of Seniors Moving from Their Homes to a Nursing House

Key words: senior, life changes in old age, changes of needs in old age, possibilities of elderly care, nursing house

The bachelor thesis deals with changes in lives of seniors moving from their homes to a nursing house. Its aim is to analyse the reasons why the seniors move to a nursing house and to analyse changes caused by this fact in their lives. The thesis firstly characterizes life changes and changes of needs in old age, furthermore the possibilities of elderly care. The main part of the thesis is in chapter The Senior's Stay at Nursing House. The thesis contains examples from practical work.